

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2014

Kateřina Kopetzká

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Korporátní společenská odpovědnost BP

Kateřina Kopetzká

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program Politologie
Studijní obor Mezinárodní vztahy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Korporátní společenská odpovědnost BP

Kateřina Kopetzká

Vedoucí práce: PhDr. Magdaléna Leichtová, Ph.D.
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Ráda bych poděkovala vedoucí práce PhDr. Magdaléně Leichtové, Ph.D. za odborné vedení při zpracování diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	7
1. Společenská odpovědnost firem.....	11
1.1. Vývoj konceptu CSR.....	12
1.2. Definice CSR.....	16
1.3. Pilíře CSR	18
1.4. Výhody CSR.....	20
1.5. Kritika CSR	21
2. Praktické podoby konceptu CSR.....	25
2.1. Společenská odpovědnost jako norma	25
2.2. Iniciativy propagující společenskou odpovědnost.....	29
2.2.1. CSR Europe	30
2.2.2. OECD	31
2.2.3. ISO 26 000.....	31
2.2.4. Global Reporting Initiative.....	32
2.2.5. UN Global Compact.....	33
2.3. Ideální typ společensky odpovědné firmy v environmentální oblasti.....	37
3. Společenská odpovědnost BP	40
3.1. Společnost BP	40
3.1.1. O společnosti BP.....	40
3.1.2. CSR strategie společnosti BP	41
3.2. Případová studie havárie v Mexickém zálivu	44
3.2.1. Popis události	45
3.2.2. Přístup BP k nehodě	47

3.2.2.1	Interpretace BP	47
3.2.2.2	Interpretace vlády	51
3.2.2.3	Interpretace NGO	53
3.2.3.	Prevence nehody	55
3.2.3.1	Interpretace BP	55
3.2.3.2	Interpretace vlády	56
3.2.3.3	Interpretace NGO	58
3.2.4.	Transparentnost	60
3.2.4.1	Interpretace BP	60
3.2.4.2	Interpretace vlády	62
3.2.4.3	Interpretace NGO	63
3.3.	Vzorci chování BP	65
3.4.	BP jako ideální typ společensky odpovědné korporace	68
Závěr.....		74
Seznam použité literatury a pramenů.....		78
Resumé.....		90

Úvod

Na to, jaký potenciál společenská odpovědnost korporací, firem a podniků (dále jen CSR¹) má a nabízí, se o ní v rámci oboru mezinárodní vztahy, alespoň v českém prostředí, moc nehovoří. Jedná se o dobrovolný závazek organizací k odpovědnému podnikání, které bude minimalizovat negativní vliv na společnost a životní prostředí a zároveň bude pro podniky ziskové a udržitelné. V minulosti byla CSR spojena především s nadnárodními korporacemi, které reportováním o svém odpovědném chování reagovaly na kritiku společnosti kvůli absenci globálních norem, které by jejich činnost regulovaly. Dnes však CSR není doménou pouze velkých, nadnárodních korporací. Setkáváme se se stále vyšším počtem malých a středních podniků, které prosazují odpovědné podnikání a řídí se dle jeho zásad.

Velké i malé společnosti uplatňováním zásad CSR reflektují proměnu aktérů a agendy mezinárodního prostředí. Dále také nové zájmy a požadavky občanů, spotřebitelů a investorů a zvyšující se požadavky na sociální, environmentální standardy a transparentnost. Společnosti jsou si vědomé toho, že odpovědný přístup k podnikání jim může přinést zisk i dobrou image a zvýšit tak jejich hodnotu v dlouhodobém horizontu. Základním předpokladem CSR je její dobrovolná implementace, což v ideálním případě svědčí o uvědomění subjektů o smyslu a důležitosti odpovědného podnikání.

Existují samozřejmě i kritici konceptu CSR, kteří tvrdí, že hlavním a jediným úkolem soukromých subjektů je generování zisku a zvyšování bohatství svých akcionářů, což v praxi vede ke koncentraci na krátkodobé cíle a vysoké zisky. Další kritika zaznívá ze strany skeptiků, kteří nejsou proti odpovědnému podnikání jako takovému, CSR a reporty o udržitelnosti společností však pokládají za marketingový nástroj, zvláště u velkých korporací, které mají neomezené finanční prostředky na zlepšování své mediální image.

¹ Z anglického corporate social responsibility

Zcela specifické jsou mezi nadnárodními korporacemi hlásícími se ke strategii CSR ropné společnosti. Těžba nerostných surovin umožnila dynamický rozvoj společnosti a ekonomický růst v minulém století, má ovšem i stinné strany, mezi které patří havárie těžebních plošin, tankerů a potrubí, ropné skvrny, poškození životního prostředí a jiné. I ropné společnosti, jejichž úkol spočívá v technologicky náročném a riskantním těžbě surovin se však hlásí k principům odpovědného podnikání. Je to způsobeno jak výše zmíněnými trendy, tak i nátlakem společnosti, která od ropných společností nějaký závazek seberegulace vyžaduje.

Společnost *BP*² se v rámci strategie udržitelnosti rovněž hlásí k odpovědnému podnikání, je součástí platformy společensky odpovědných firem pod OSN *Global Compact*, o své odpovědné činnosti reportuje v souladu se zásadami GRI³ a k principům CSR se otevřeně hlásí na svých webových stránkách a ve výročních zprávách. Havárie plošiny *Deepwater Horizon* v dubnu 2010 v Mexickém zálivu způsobila vlnu kritiky ropné společnosti a začalo se spekulovat o její společenské odpovědnosti a odpovědném podnikání, ke kterým se tak aktivně hlásí. Spolu s havárií v Mexickém zálivu se začalo hovořit i o dřívějších nehodách společnosti, při kterých došlo k úniku ropy a poškození životního prostředí.

Cílem předkládané práce je zjistit, zda se chování společnosti *BP* během havárie v Mexickém zálivu slučovalo se zásadami a principy CSR, ke kterým se firma hlásí. Chování společnosti *BP* vyplyne z interpretací tří vybraných aktérů – společnosti samotné, americké vlády a nevládní organizace. Toto chování bude následně porovnáno s ideálním typem společensky odpovědné firmy, který bude definován pro účely této práce. Vzhledem k povaze události se práce soustředí pouze na CSR v oblasti environmentální. Ideální typ bude tedy představovat společensky odpovědnou firmu v oblasti životního prostředí. V závěru práce

² Do roku 1998 společnost používala název British Petroleum

³ Global Reporting Initiative, www.globalreporting.org

bude zhodnoceno, zda se chování *BP* v dané situaci spíše slučovalo či vylučovalo s principy CSR.

Úvodní teoretická část představí koncept společenské odpovědnosti, jeho vývoj a definice CSR. I když se se zmínkami o společenské odpovědnosti setkáváme dle některých autorů i dříve, práce se zaměří na vývoj konceptu od 2. poloviny 20. století, jelikož je pro téma CSR podstatný. Dále bude zmíněna pilířová struktura CSR, výhody, které koncept přináší a také jeho kritika.

Druhá část práce představí společenskou odpovědnost jako normu a uvede její praktické podoby. Představeny budou doporučení a iniciativy, které se zabývají společenskou odpovědností, sdružují odpovědné firmy a na základě jejichž kritérií a principů můžeme společenskou odpovědnost určitým způsobem hodnotit. Bude se jednat o doporučení a iniciativy *CSR Europe*, *směrnice OECD*, *ISO 26 000*, *GRI* a *Global Compact*. Největší prostor bude věnován poslední jmenované platformě *Global Compact*, jejímž je *BP* dlouholetým členem a řídí se jejími principy. Právě na základě principů *Global Compact* bude vytvořen ideální typ společensky odpovědné firmy v oblasti životního prostředí, který bude v závěrečné části porovnán s chováním *BP* během havárie v Mexickém zálivu. Metoda ideálního typu, jejímž autorem je Max Weber, slouží k nalezení souvislosti a podobnosti mezi jevy, chováním a pravidly, které existují ve skutečnosti. Ideální typ je vytvořen vystupňováním znaků určitého jevu, který posléze slouží ke komparaci s jevem skutečným, na základě tohoto srovnání lze identifikovat odlišnosti.

Třetí část práce bude zaměřena na společenskou odpovědnost *BP*. V úvodu bude představena společnost *BP* a její strategie CSR, jak svou odpovědnost firma prezentuje, jaké jsou její hodnoty a cíle. Následovat bude případová studie havárie plošiny *Deepwater Horizon* v Mexickém zálivu. Chování společnosti *BP* během havárie bude interpretováno z pohledu tří aktérů – společnosti *BP* a dvou relevantních představitelů zainteresovaných skupin (stakeholderů) americké vlády a nevládní organizace (dále jen NGO). Zdrojem těchto interpretací budou

dokumenty společnosti *BP*, vlády a NGO, dále zprávy z vyšetřování události, tiskové zprávy a prohlášení všech tří aktérů. Vzhledem k množství informací a materiálů, které se havárii věnují a doposud probíhajícím soudním sporům se práce zaměřuje pouze na dokumenty, zprávy a informace o události do konce roku 2010.⁴ Případová studie bude rozdělena do tří okruhů (přístup *BP* k nehodě, prevence nehody a transparentnost), jelikož se zde tvrzení aktérů nejvíce rozcházejí. Cílem této části je zjistit z interpretací různých aktérů, jaké bylo chování společnosti *BP* v dané situaci. I přesto, že vliv na událost měli i další aktéři, práce se bude zabývat pouze odpovědností společnosti *BP*.

Následující kapitola se zaměří na vzorce chování *BP*, jejím záměrem je zjistit, zda se v minulosti objevilo ze strany *BP* jednání, které vykazovalo podobné či stejné znaky jako v případě havárie v Mexickém zálivu. V další části bude chování *BP* vyplývající z interpretací srovnáno s ideálním typem společensky odpovědné firmy. Definiční znaky ideálního typu budou srovnány s interpretacemi tří aktérů. Závěr práce zhodnotí, zda se chování *BP* vyplývající z interpretací vybraných aktérů slučovalo se zásadami, ke kterým se společnost hlásí či nikoli. Vzhledem k výběru aktérů a zkoumanému období je vhodné zdůraznit, že práce popisuje pouze malý segment události a na základě jejích závěrů nelze generalizovat, jaké bylo chování společnosti *BP* v dané události jako takové.

Práce bude čerpat z odborných knih a článků, převážně zahraničních autorů, kteří se konceptu CSR věnují dlouhodobě v praxi i na akademické půdě. Dalšími zdroji budou vybrané dokumenty organizací OSN, EU a dalších, které jsou považovány za stěžejní pro CSR. Důležitým zdrojem práce budou dokumenty společnosti *BP*, vlády a nevládní organizace, zprávy z vyšetřování události, tisková prohlášení, tiskové zprávy a webové stránky společnosti *BP* a nevládní organizace.

⁴ Zahmuta je i zpráva z vyšetřování prezidentské komise, která byla zveřejněna v Lednu 2011.

1. Společenská odpovědnost firem

Společenská odpovědnost firem je dnes široce používaným pojmem. K přijetí strategie CSR vede soukromé subjekty několik faktorů např. proměna potřeb a očekávání občanů, spotřebitelů, odborné veřejnosti, států a investorů, dále je to stále se zvyšující zájem o životní prostředí a udržitelný rozvoj, požadavky na vyšší sociální standardy a transparentnost. Soukromé subjekty si uvědomily, že CSR pro ně může mít ekonomický přínos i navzdory dodržování přísnějších sociálních a environmentálních standardů. Strategie CSR má rovněž potenciál pomoci firmám se začleněním se do komunity, navázat lepší vztahy s potenciálními zaměstnanci, spotřebiteli a dalšími skupinami (European Commission, 2001: 4).

Odpovědné podnikání je dnes tedy považováno za téměř samozřejmou součást efektivního řízení firmy. Odpovědné subjekty se řídí etickými kodexy a standardy, snaží se minimalizovat negativní dopady své činnosti na životní prostředí a to bez ohrožení vlastního ekonomického úspěchu (Petříková, 2008: 8). V rámci CSR strategie roste význam informování o činnosti podniků, vydávání obsáhlých výročních zpráv a reportů, kde podniky hodnotí své odpovědné aktivity, chování a filantropii. Vzhledem k tomu, že hlavním předpokladem CSR je dobrovolnost, vlastní zájem podniků o to být odpovědný, a CSR jde nad rámec zákona, výroční zprávy, jejich četnost a kvalita a samotné aktivity firem v oblasti CSR se velmi liší (Prskavcová, 2008: 29).

Debata o konceptu CSR, jeho podobě a uplatňování v praxi zaznamenala zásadní vývoj ve druhé polovině 20. století. V tomto období se rozvinula řada přístupů a aktivit, které s CSR souvisí. I když je hlavním předpokladem a cílem podniků dosahovat zisku, odpovědné aktivity se od soukromých subjektů očekávají. S ohledem na globální udržitelnost se firmy orientují na dlouhodobé zisky a cíle, rozvoj společnosti a pozitivní vliv na své okolí a prostředí, což umožní růst a rozvoj i budoucím generacím (Garriga, Melé, 2004: 51).

I přesto, že je považována strategie CSR dnes za samozřejmou, neexistuje oficiální a jednotná definice společenské odpovědnosti jako takové. Pod společenskou odpovědností si každý představuje něco jiného, některé definice jsou si velmi podobné, jiné si odporují. Pod CSR si můžeme představit pouze dodržování právních závazků a norem, nebo naopak filantropii a důraz na sociální uvědomění (Carroll, 1999: 280). Následující část se bude věnovat vývoji společenské odpovědnosti a poté její definici.

1.1. Vývoj konceptu CSR

V podobě, která se blíží dnešnímu pojetí společenské odpovědnosti, se koncept objevil v 19. století, kdy byl artikulován názor, že bohatí lidé mají určitou morální povinnost dělit se o svůj majetek s ostatními (Prskavcová, 2008: 9). Na konci 19. století podniky a továrny zvýšily zájem o sociální blahobyt zaměstnanců a svůj vliv na společnost a prostředí jako takový. Se silícím dělnickým hnutím a dopady průmyslové revoluce začaly podniky pracovat na sociální politice, financovaly výstavby škol, nemocnic apod. V témže období se v USA rozvinula tradice filantropie (Carroll, 2008: 21).

Více se o společenské odpovědnosti začalo hovořit ve 20. století, i když představovala stále jiné aktivity než v dnešní době. Debaty se týkaly spíše sociálních dopadů na podnikání v souvislosti s celosvětovou hospodářskou krizí ve 30. letech. Mezi první díla o společenské odpovědnosti patří knihy Johna M. Clarka *The Social Control of Business* a Theodora Krepse *Measurement of the Social Performance of Business* z roku 1940 (Carroll, 1999: 269).

Největší rozvoj konceptu CSR⁵ je však patrný od 50. let 20. století. Za počátek moderní éry společenské odpovědnosti je považována kniha Howarda Bowena *The Social Responsibilities of the Businessman*. Bowen CSR definoval jako

⁵ V daném období se samozřejmě jednalo o společenskou odpovědnost mnohem menších podniků, než jsou dnešní korporace. Hodilo by se tedy spíše používat společenskou odpovědnost (SR) místo korporátní společenské odpovědnosti (CSR).

povinnosti podnikatele prosazovat politiky a rozhodnutí, která jsou slučitelná s cíli a hodnotami lidské společnosti a podobají se jim. V 50. letech se jednalo o revoluční myšlenku, jelikož podnikatelé byli přesvědčeni, že jejich odpovědnost sahá pouze na hranice jejich podnikání (Carroll, 2008: 25). Z názvu knihy je patrné, že odpovědnost byla doménou samotného podnikatele. Až se vznikem moderních nadnárodních korporací se společenská odpovědnost zaměřila na společnosti–korporace. Bowen nepředpokládal, že společensky odpovědný přístup k podnikání vyřeší budoucí problémy, viděl v něm však do budoucna velký potenciál a potřebu (tamtéž, 26–27).

Šedesátá léta byla ve znamení snahy definovat společenskou odpovědnost a určit, jaké konkrétní přístupy a aktivity se pod tímto pojmem skrývají. Jedním z nejvýznamnějších autorů v daném období je Keith Davis, který společenskou odpovědnost vztahoval k aktivitě uskutečňované nad rámec ekonomických a právních povinností a zájmů firmy. K. Davis vytvořil tzv. Železný zákon odpovědnosti, který tvrdí, že se instituce disponující společenskou mocí musí chovat odpovědně, jinak jí může být moc odebrána. Davis také zdůrazňoval, že míra odpovědnosti musí být přiměřená moci a kapacitám podniku (Carroll, 1999: 270–271). Podobný pohled měl i Joseph McGuire, který nezpochybňoval právní a ekonomické závazky podniků, zdůrazňoval však aktivitu nad rámec těchto povinností. Společnosti by dle něj měly mít zájem o politiku, zdraví, vzdělání a celkový prospěch komunity. Měly by se chovat a jednat stejně uvědoměle jako občané. Z této myšlenky později vychází koncept *corporate citizenship*⁶. Dalším významným autorem 60. let je Clarence Walton, pro kterého je jedním z předpokladů společensky odpovědného přístupu dobrovolnost (tamtéž, 272–273).

⁶ *Corporate citizenship* tzv. firemní občanství je označení pro proaktivní přístup společnosti, která se zapojuje i do aktivit, které nejsou přímo spojeny s podnikáním a mají pozitivní dopad na společnost. Její role je tedy ztotožňována s rolí a úlohou občana. Takový občan má podle A. Carrola ekonomickou, právní, etickou a filantropickou odpovědnost. Od dobrých občanů se očekává, že budou dostatečně ekonomicky profitovat a budou se tedy moci věnovat dalším složkám odpovědnosti (Carroll, 1998: 1-2).

V 70. letech dochází k dalšímu nárůstu počtu definic CSR. Mezi významné autory tohoto období patří H. Johnson, jenž považoval za důležité, aby se firmy neorientovaly pouze na maximalizaci zisku, ale braly ohledy na své zaměstnance, obchodní partnery, dodavatele, spotřebitele i komunitu, tzv. stakeholdery⁷ (tamtéž, 273–274). K definování a vnímání CSR v roce 1971 výrazně přispěl Výbor pro ekonomický rozvoj (CEOD) pod OSN, který na základě průzkumu veřejného mínění vytvořil definici CSR. CSR byla nástrojem podniku, který měl sloužit jemu samotnému, veřejnému blahu a spokojenosti společnosti. Tato publikace reflektovala nastupující éru nových sociálních hnutí, která se věnovala oblasti lidských, spotřebitelských, sociálních a environmentálních práv a témat (tamtéž, 274-275). Dalším významným mezníkem byl v roce 1979 návrh definice CSR Archieho Carrola. CSR rozdělil do čtyř typů: ekonomickou, právní, etickou a filantropickou odpovědnost. Ekonomická odpovědnost představovala základní prvek, ze kterého vycházely ostatní a to ziskovost. Právní odpovědnost předpokládala dodržování zákonů, etická vhodné, slušné a férové chování. Odpovědnost filantropická zdůrazňovala zlepšování kvality v místní komunitě, později chování dobrého firemního občana. Tato definice naznačovala, že podniky v budoucnu budou muset pracovat se všemi druhy odpovědnosti (Carroll, 2008: 33–34).

Již od 60. let se spolu s vývojem konceptu CSR objevovala i jeho kritika, nejznámějším kritikem je bezpochyby Milton Friedman, který tvrdil, že jedinou povinností podniků je zvyšovat bohatství svých vlastníků a společenská odpovědnost podkopává svobodné principy trhu (Friedman, 1970: 1). Na tuto

⁷ Skupina stakeholderů je obecně definována jako jednotlivci, komunita či organizace, která je ovlivněna činností firmy. V této skupině se nachází vnitřní stakeholderi (zaměstnanci) a vnější stakeholderi (zákazníci, dodavatelé, akcionáři, komunita a další, kteří jsou nějakým způsobem zapojeni a ovlivněni činností firmy). Kromě vnitřních a vnějších můžeme stakeholdery rozdělit na dobrovolné (zaměstnance), kteří pracují ve firmě na základně vlastního rozhodnutí a nedobrovolné (komunita, region). Argumentem pro věnování pozornosti skupině stakeholderů je skutečnost, že maximalizace zisku pro shareholdery (vlastníky a akcionáře) neznamená automaticky zisk pro stakeholdery, v některých případech na ně může mít i negativní vliv. *Stakeholders theory* prosazuje, aby měla tato skupina právo spolupodílet se na rozhodování, byl na ni brán ohled a firmy kladly důraz na dobré vztahy s touto skupinou. Motivací pro firmy dle zastánců není pouze etické a odpovědné chování, dobrý vztah se stakeholdery může firmám přinést i zisk (Aras, Crowther, 2008: 28-31).

kritiku reagoval v roce 1973 opět K. Davis tvrzením dalšího významného ekonoma Paula Samuelsona, který zastával názor, že velké společnosti mají nejen možnost CSR strategii rozvíjet a angažovat se v ní, ale je to pro ně velmi aktuální a měly by tak učinit (Carroll, 2008: 30).

V 80. letech se spíše než definování CSR autoři věnují obsahu, který se pod CSR skrývá, hovoří o praktických aktivitách, které se konceptu dotýkají. Prostor je rovněž věnován i dalším alternativním konceptům a přístupům, např. již zmíněnými *corporate citizenship* a *stakeholder theory*. Významným autorem je Thomas M. Jones, který kromě definování společenské odpovědnosti popsal aktivitu jako dlouhodobý proces, který se projevuje kontinuálním odpovědným chováním (Carroll, 1999: 284).

Devadesátá léta jsou pro CSR důležitá v oblasti její aplikace a využití. Autoři se také zabývají měřitelností a hodnocením CSR. V 90. letech začínají na půdě mezinárodních organizací i mimo ně vznikat různé platformy zaměřující se na CSR. V roce 1995 byla založena evropská expertní centrála zaměřující se na CSR pod názvem *CSR Europe*. *CSR Europe* má sloužit k propojení, posílení a vývoji postupů v oblasti CSR a spolupráce mezi soukromým sektorem a stakeholdery.⁸ Nejznámější a nejrozsáhlejší platformou CSR je *Global Compact* pod OSN, která vznikla na základě návrhu generálního tajemníka OSN v roce 1999 a pomocí 10 principů se snaží implementovat zásady CSR v oblasti lidských práv, pracovních práv, ochrany životního prostředí a boje proti korupci.⁹

V roce 2000 apelovali na odpovědný přístup k podnikání a podporu rozvoje CSR i představitelé EU a vyjádřili svůj zájem, aby se do roku 2010 stala EU dynamičtější a konkurenčně zdatnější ekonomikou prostřednictvím stabilního růstu a vyšší sociální soudržnosti právě v souladu se CSR (Prskavcová, 2008: 27).

⁸ CSR Europe (2014): About us. Dostupné na: <http://www.csreurope.org/about-us>., 25. 2. 2014.

⁹ UN (1999): Secretary General proposes Global Compact on Human Rights, Labour, Environment, in Adress to World Economic Forum in Davos. Dostupné na: <http://www.un.org/News/Press/docs/1999/19990201.sgsm6881.html>., 25. 2. 2014.

Koncept CSR se dynamicky rozvíjí téměř 60 let, jeho moderní základy položil H. Bowen, k dalším významným autorům patří K. Davis, C. Walton, H. Johnes, A. Carroll a mnoho dalších. I přes poměrně dlouhý vývoj konceptu se autoři doposud neshodli na jednotné definici CSR, i když se v mnohém jejich definice podobají. Následující kapitola se proto bude věnovat definicím CSR.

1.2. Definice CSR

Existuje mnoho definic CSR a i když se v mnohém shodují, neexistuje dodnes jediná všeobecně uznávaná. Nejčastěji se definice CSR zaměřují na vztah soukromých subjektů k zaměstnancům, vládám, občanům a dalším stakeholderům (Aras, Crowther, 2008: 10–11).

Z předchozí kapitoly je patrné, že za první definici společenské odpovědnosti je považována interpretace H. Bowena, který ji ve své knize *Social Responsibilities of the Businessman* označil takto: „*Jedná se o závazky podnikatele uskutečňovat takové postupy, přijímat taková rozhodnutí, nebo následovat takový směr jednání, který je žádoucí z hlediska cílů a hodnot naší společnosti*“ (Carroll, 1999: 270). Odpovědnost je v tomto případě výsadou samotného podnikatele – ředitele podniku a ne firmy. Nalézt jednotnou definici CSR nebylo jednoduché hlavně z toho důvodu, že podle různých autorů měl koncept CSR i různou povahu, to v 70. letech potvrdil i D. Votaw, který napsal, že: „*Společenská odpovědnost znamená něco, ne však to samé pro všechny*“ (Garriga, Melé, 2004: 51–52). Někdo považuje společenskou odpovědnost za odpovědnost k dodržování zákonů, jiní v ní vidí spíše etickou a morální odpovědnost, další autoři si pod ní představí filantropii, nebo dokonce odpovědnost pouze k sobě samému a vlastnímu podnikání (tamtéž, 52). Například Thus Hetherington v roce 1973 napsal, že nevidí žádný důvod k tomu, aby byli akcionáři ochotní vzdát se části zisku na úkor sociálních aktivit, které nebudou generovat přímý zisk, nebo budou dokonce ztrátové (Aras, Crowther, 2008: 11).

V roce 1979 navrhl A. Carroll definici CSR, která se opírala o 4 základní pilíře – odpovědnost ekonomickou, legislativní (zákonou čili víceméně povinnou), odpovědnost etickou a dobrovolnou, kterou později přejmenoval na filantropickou. CSR tedy zahrnovala ekonomické, právní, etické a filantropické závazky a aktivity, které společnost od dané firmy v daném okamžiku požadovala (Petříková, 2008: 30).

T. Jones ve své definici upozorňuje na skutečnost, že „*firmy mají odpovědnost nejen k zákonům a akcionářům, ale také ke společnosti*“. CSR musí být dle Jonese především dobrovolnou aktivitou a má se soustředit nejen akcionáře, ale na všechny, kdo jsou její činností ovlivněni (Carroll, 1999: 284).

V roce 2001 vydala Evropská komise Zelenou knihu, která se přímo věnovala společenské odpovědnosti. „*Společenská odpovědnost firem je dobrovolné integrování sociálních a ekonomických aktivit do každodenních firemních operací a interakcí se všemi zainteresovanými stranami tzv. stakeholders*“ (European Commission, 2001: 8). Společenská odpovědnost je konceptem, který soukromé subjekty dobrovolně přijmou, aby se podílely a přispěly k lepším podmínkám ve společnosti, k čistějšímu životnímu prostředí apod. Je to odpovědnost nejen k zaměstnancům, ale ke všem, kteří jsou ovlivněni dopadem podnikání firmy anebo jsou v její činnosti a dopadech zainteresováni. Přijmout strategii CSR neznamena pouze dodržovat právní předpisy, ale jít především nad rámec těchto požadavků, investovat do lidského kapitálu, rozvoje zaměstnanců, životního prostředí a vztahu s komunitou. Může to mít nejen pozitivní vliv na image společnosti a prostředí a komunitu, ale znamená to též konkurenční výhodu a zisk (tamtéž: 4–6).

Světová obchodní rada pro udržitelný rozvoj (WBCSD) definuje CSR jako: „*dlouhotrvající závazek soukromého subjektu k etickému chování, přispívání k ekonomickému rozvoji a zlepšování kvality života zaměstnanců, jejich rodin, stejně jako komunity a společnosti jako takové*“ (WBCSD, 1999: 3).

Organizace spojených národů (dále jen OSN) patří mezi nejvýznamnější organizace prosazující koncept společenské odpovědnosti. Nepracuje ovšem s konkrétní definicí. V rámci platformy *Global Compact*, která sdružuje odpovědné firmy, prosazuje deset principů, které firmy, které jsou součástí platformy, musí dodržovat. Principům a hodnocení CSR dle OSN se bude věnovat jedna z následujících kapitol.

1.3. Pilíře CSR

Společenská odpovědnost bývá také definována prostřednictvím její pilířové struktury. Uplatňování a strategie CSR, jakkoli definována, vyžaduje změnu v řízení podniku, z primárního cíle, kterým je generování zisku na širší pojetí udržitelnosti. Základním předpokladem udržitelnosti je tzv. *triple bottom line*, někdy označováno jako 3P – *people, profit, planet*. Soukromé subjekty se tedy musí soustředit nejen na ekonomický růst (profit), ale také na sociální (people) a environmentální (planet) aspekty svého podnikání (srov. Prskavcová, 2008: 10; Pavlík, Bělčík, 2010: 25; Fisk, 2010: 9–10).

Ekonomický pilíř (Profit)

V rámci ekonomického pilíře se firma zaměřuje nejen na oblasti generování zisku, ale také na transparentnost, odmítání korupce, dobré vztahy se spotřebiteli, investory, dodavateli, zákazníky a na efektivní řízení podniku. Mezi aktivity, které spadají do ekonomického pilíře, můžeme zařadit transparentní řízení firmy a účetnictví, monitoring firemního image, dodržování stanoveného etického kodexu, odpovědný přístup k zákazníkům, inovaci a udržitelnost produktů, kvalitu produktů a služeb, udržování dobrých obchodních vztahů, včasné placení faktur, poskytování pravdivých a jasných informací o produktech a službách aj. (srov. Prskavcová, 2008: 10–11; Pavlík, Bělčík, 2010: 25–26).

Sociální pilíř (People)

Sociální pilíř můžeme rozdělit do dvou oblastí – interní a externí. Interní oblast se týká sociální politiky uvnitř podniku a podporuje vytváření dobrého pracovního prostředí, které má pozitivní vliv na dovednosti a práci zaměstnanců, výsledky jejich činnosti a jejich postavení. Do interní části sociální pilíře se řadí politika podniku, která vede ke spokojenosti zaměstnanců, výhodám a benefitům, zaměstnanecká politika, rozvoj lidského kapitálu, vzdělávání zaměstnanců, rovné příležitosti, rozmanitost na pracovišti, vyváženost osobního a pracovního života, důsledná ochrana zdraví, bezpečnost zaměstnanců a firemní etika (srov. Prskavcová, 2008: 12–13; Pavlík, Bělčík, 2010: 26).

Do externího sociálního pilíře řadíme filantropii (firemní dárcovství), firemní dobrovolnictví, zaměstnávání lidí se zhoršenou pozicí na trhu a spolupráci s místní komunitou. Patří sem např. podpora sociální integrace, rozvoj infrastruktury v regionu, rozvoj okolí, podpora dodržování lidských práv. Interní a externí sociální politika se nevyklučují, spíše naopak. V rámci sociální politiky dochází k zapojení zaměstnanců do filantropie a dobrovolnických aktivit. Další součástí sociálního pilíře je vytváření nadací a nadačních fondů (srov. Prskavcová, 2008: 15; Pavlík, Bělčík: 2010: 26).

Environmentální pilíř (Planet)

Environmentální pilíř je pravděpodobně nejvíce spjat s principem trvale udržitelného rozvoje, který má zajistit kvalitu života a dostatek zdrojů i pro budoucí generace. Předpokladem trvale udržitelného rozvoje je naplnění potřeb přítomných generací bez ohrožení uspokojování potřeb generací budoucích.

V rámci environmentálního pilíře se snaží soukromé subjekty prostřednictvím environmentálního managementu snížit svůj negativní vliv na životní prostředí. Podniky monitorují činnosti a aktivity, které by mohly mít negativní vliv

na prostředí a v případě, že dochází k ničení životního prostředí, hledají šetrnější možnosti, způsoby a procesy výroby a poskytování služeb. V rámci environmentálního pilíře se dbá na ochranu přírodních zdrojů, čistší výrobu a produkci (omezování negativních dopadů na komunitu a životní prostředí), šetrné chování firmy a jejích zaměstnanců vsamotném podniku tj. úspora vody, energie, třídění a recyklace odpadu. Podniky se rovněž zaměřují na ekologicky šetrnou výrobu, služby a produkty, dodržují tedy standardy ISO (Mezinárodní organizace pro standardizaci) a EMAS (*Eco Management and Audit Scheme*), investují do lepších, šetrnějších technologií, dbají na zdraví svých pracovníků a v případě negativního vlivu na obnovu krajiny a likvidaci škod (srov. Prskavcová, 2008: 18–19; Pavlík, Bělčík, 2010: 26–27).

1.4. Výhody CSR

Zastánci společensky odpovědného přístupu se snaží kromě etického přínosu konceptu zdůraznit i další výhody CSR ze kterých mohou firmy, které se zavážou ke společensky odpovědnému chování, těžit. V roce 2001 se představitelé EU shodli na tom, že CSR je důležitá pro budování udržitelného ekonomického růstu, rozvoj komunity a vyšší sociální soudržnosti. CSR pomáhá podnikům v lepší integraci do prostředí, kde podnikají, firmy se tak podílejí na celkové dynamice komunity, poskytují lidem pracovní místa, mzdy a další benefity, podporují zdraví a stabilitu, což se odráží na kvalitě komunity a tedy i jejím potenciálu pro firmu. Pomocí CSR firma buduje dobrý vztah se svými zaměstnanci, komunitou a dalšími stakeholdery, který je založený na důvěře a toleranci (European Commission, 2001: 11).

Mezi výhody spojené se zavedením CSR do firmy patří také větší přitažlivost pro investory, posílení důvěryhodnosti podniku a transparentnost, investoři mají přehled o tom, co financují, mají možnost dohledat veškeré potřebné informace

a vzhledem k dobré image na trhu, kterou v rámci CSR firma získá, mají jistotu silné pozice firmy na trhu (Petříková, 2008: 34-35).

Strategie CSR vede k dlouhodobé udržitelnosti a ziskovosti, posílení firemní kultury, tvorbě nových pracovních příležitostí a také možnosti přilákat a udržet kvalitní a loajální zaměstnance, kteří hledají smysluplnou práci s přesahem a pozitivním vlivem na společnost. Firma v rámci CSR stojí o rozvoj lidského kapitálu a má tak možnost nalákat talentované zaměstnance, kteří mají zájem o svůj osobní růst a rozvoj. Díky dobrému vztahu se zaměstnanci je sníženo riziko bojkotů a stávek, CSR strategie ovlivňuje pozitivní úspory firem (např. ekologicky šetrné technologie, postupy a praxe jsou méně nákladné než likvidace škod způsobená zastaralým vybavením a rizikovým chováním). Díky svému pozitivnímu vztahu a dialogu se stakeholdery se firma vyvaruje problémů a konfliktů s touto skupinou a samotní stakeholdeři se tak mohou podílet na zlepšování image firmy, a tím nalákat nové partnery, investory, zaměstnance a zákazníky, což vede ke zvyšování konkurenceschopnosti (Boulouta, Pitelis, 2014: 352).

1.5. Kritika CSR

Koncept společenské odpovědnosti má kromě svých zastánců i řadu kritiků. Mezi ně patří autoři, kteří odsuzují CSR ve své podstatě a považují ji za podryvání zásad svobodného trhu. Tito autoři vychází z myšlenek nejvýznamnějšího kritika CSR, kterým je Milton Friedman. Další skupinu kritiků, tvoří autoři, kteří CSR jako takovou v zásadě neodsuzují, považují ji však za nástroj k vylepšování image¹⁰ a PR¹¹ korporací, který je v rukou samotných korporací. Jsou to tedy

¹⁰ Image je obraz, který se o sobě daný subjekt snaží vytvořit. Není odrazem skutečnosti, jedná se spíše o zidealizovanou představu, která působí na emoce příjemce (Paszkievicz, 2006: 114)

¹¹ PR z anglického Public Relations je souborem činností, nástrojů a technik, které subjekt používá k vytváření a udržování vztahů s prostředím svého působení a veřejností. Cílem PR je poskytnout veřejnosti informace a zároveň je získat pro využití v dalším postupu subjektu (Paszkievicz, 2006: 103–104).

spíše skeptici, jelikož předmětem jejich kritiky je současná praxe firem a korporací v oblasti CSR. V této části bude představena kritika CSR Milтона Friedmana, dále současného kritika Roberta Reicha, který právě v souvislosti s nehodou v Mexickém zálivu velmi kritizoval společenskou odpovědnost korporací. Poslední uvedenou kritičkou bude Deborah Doane, která významně reprezentuje výše zmíněný skeptický proud.

Za zcela zásadní považuje M. Friedman skutečnost, že CSR je vztažena na samotnou korporaci, odpovědnost je podle jeho názoru doménou pouze jednotlivců. Ředitel a zaměstnanci firmy mohou být odpovědní, nikoli však korporace jako taková. Jedinci samozřejmě společensky odpovědné aktivity vykonávat mohou, ne však v případě, že v daném okamžiku vystupují za firmu. Jako zaměstnanci firmy mají odpovědnost k zaměstnavatelům a akcionářům, což znamená zvětšování zisku (Friedman, 1970: 1). Friedman shledává za problematické, že v případě CSR aktivit ředitelé, CSR manažeři a další utrací peníze někoho jiného vzájmou společnosti. Akcionáři, zaměstnanci a další skupiny ovlivněné tímto chováním mohou své peníze také utratit vzájmou společnosti a dobročinných aktivit, ale pouze v případě, že chtějí. Friedman politiku CSR vidí jako nesvobodné přerozdělování peněz a socialistickou praxi (tamtéž: 2).

CSR politika podkopává základy svobodné společnosti a trhu, může fungovat pouze v krátkodobém horizontu a navíc podporuje názor, že generování zisku je zlé a nemorální. Friedman považuje za zcela klíčovou zásadu svobodné společnosti to, že každý má volbu v tom, zda se účastní spolupráce nebo ne, podle něj neexistují společné hodnoty odpovědnosti, jsou pouze individuální hodnoty (tamtéž, 5–6).

Mezi současné kritiky konceptu CSR patří Robert Reich. Ten tvrdí, že rostoucí obliba a zájem o CSR aktivity a vydávání zpráv o udržitelnosti je důsledkem toho, že vlády nedostatečně regulují aktivity v environmentální, sociální, právní a ekonomické oblasti (Reich, 2007: 217). Korporace jsou si vědomé možného

nátlaku společnosti, vlády, nevládních organizací a dalších aktérů a proto se samy dobrovolně zavážou k dodržování zásad, etických kodexů a minimalizaci negativního vlivu své činnosti na okolí, tento závazek však není právně vymahatelný. Seberegulace korporací se zdá být i snazší a účinnější cestou oproti procesu přijímání zákonů a působí dojmem, že jsou si korporace vědomé potřeby odpovědnosti, dobrého chování a minimalizace rizik. Pravým důvodem aktivního přístupu korporací k CSR je však snaha vyhnout se vládním regulacím a udělat si dobré jméno mezi zákazníky a širokou veřejností, CSR je tedy nástrojem PR v rukou CSR manažerů (tamtéž, 218–219). Reich ve své kritice také uvádí, že firmy, které mají k pravé podstatě konceptu CSR opravdu blízko, starají se o své zaměstnance i okolí většinou nemají CSR oddělení a CSR aktivity nekomunikují (tamtéž, 219–220). Z výše uvedeného vyplývá, že Reich je k CSR spíše skeptický a nekritizuje CSR jako takovou, ale její současné zneužívání korporacemi. V článku *The Case Against Corporate Social Responsibility* však Reich označuje CSR přímo za škodlivou, jelikož minimalizuje nátlak na vlády regulovat určité oblasti a uzákonit normy, které garantují sociální jistoty. V případě, že se společnosti zavážou dodržovat CSR, potřeba regulovat odvětví klesá, ale odpovědné chování není garantováno zákony (Reich, 2008: 4–5).

Významnou současnou kritičkou konceptu CSR, která je vůči současné praxi v oblasti CSR skeptická je Deborah Doane. Doane tvrdí, že pomocí CSR vytváří firmy přátelskou tvář kapitalismu, jako systému, který se stará o lidi a pomáhá jim, ve skutečnosti se tím však ještě více etabluje. Svobodný trh a volná hospodářská soutěž se staly hlavní mantrou politiky a je velmi málo vůle regulovat chování korporací (Doane, 2005: 23). Doane uvádí, že aktivita korporací v oblasti CSR vedla společnost k víře a optimismu v oblasti sociálních a environmentálních změn. Stejný efekt mělo rozšíření platform a iniciativ, které budou sdružovat odpovědné firmy a dohlížet nad jejich chováním. *Global Compact* byl oslavován jako morální ideál a vzor pro CSR v budoucnosti. Doane tvrdí, že tyto aktivity měly sloužit pouze k uklidnění společnosti (tamtéž, 24).

Aktivity a politiky v oblasti CSR v současné podobě Doane nepovažuje za komplexní řešení problémů, musí dojít především k uvědomění, že je nutný kompromis mezi ziskem korporací a etikou. Ziskovost je stále na prvním místě a často je mezi ziskem a tím co je dobré pro společnost velký rozdíl. I když je v zájmu všech podporovat odpovědné podnikání, vzhledem k tomu, že se jedná o dlouhodobou záležitost a trh je založen spíše na krátkodobých ukazatelích jeví se investice do CSR jako luxusní záležitost. Pravou CSR lze těžko očekávat právě z toho důvodu, že trh funguje na krátkodobém růstu a zájmy akcionářů mají váhu větší než dobro společnosti (tamtéž, 25–26).

Doane tvrdí, že korporace vystupují jako přítel, soused, utrácejí mnoho peněz na dobročinné aktivity, jejichž účelem je spíše zdokumentovat pozitivní činnosti firmy než opravdový zájem podílet se na dobré věci. Zájmem firem je vypadat jako uvědomělý starající se koncern, přilákat tak další zákazníky a tedy generovat další zisk. Svou dobročinnost také rádi potvrzují prostřednictvím dohod a členství v iniciativách, kterou je např. *Global Compact*, které tímto způsobem napomáhají k využívání CSR jako nástroje marketingu (tamtéž, 27).

Společenská odpovědnost firem tedy není vnímána pouze pozitivně. Předmětem kritiky je její sociální aspekt a přerozdělování zisku v zájmu společenského dobra, dále také oslabování moci států a posilování samotných korporací. V současnosti nejdiskutovanější je využívání CSR jako nástroje PR v rukou soukromých společností, kterým slouží k vybudování dobrého jména, upevnění pozice na trhu a posléze ke generování zisku. Z následujících kapitol můžeme zjistit, zda je tato obava oprávněná.

2. Praktické podoby konceptu CSR

2.1. Společenská odpovědnost jako norma

Specifikem současného mezinárodního systému je nárůst počtu aktérů a rovněž jiná úloha, kterou v tomto systému zastávají. Nárůst aktérů se promítá do oslabování moci států, které je výrazně patrné od konce Studené války, a to zejména v ekonomické oblasti. Dříve byly ekonomika a trhy řízeny výhradně státy, v současnosti je to spíše globální trh, který řídí státy (srov. Held, McGrew, 1998: 230; Strange, 1996: 3). Úpadek moci států umožňuje nárůst moci globálních nevládních aktérů, kterými jsou mezinárodní instituce, nadnárodní korporace či mezinárodní nevládní organizace a zvyšování počtu mezinárodních interakcí. Dle Susan Strange je stát těmito interakcemi oslabován a z dříve výhradně ekonomických aktérů se stávají političtí aktéři. V současnosti mají korporace dokonce takové postavení, že státy mezi sebou soutěží o přilákání zahraničních investorů (Strange, 1996: 4–5, 45–46). Nebyl to však pouze nárůst moci nestátních aktérů, který způsobil úpadek moci států. Výraznou roli, především ve Velké Británii a USA sehrály zásadní neúspěchy vlád v politické a ekonomické oblasti v 70. letech a následný posun k neoliberalismu (Ruggie, 2003: 2, 7). Úpadek státu se projevuje v jeho neschopnosti regulovat globální trh a prostor, je tedy potřeba, aby se do této oblasti zapojili noví aktéři.

V souvislosti s regulací mezinárodního prostoru jinými aktéry, než jsou státy, se však objevují problémy. Subjektem mezinárodního práva jsou výhradně státy, nikoli nevládní aktéři. V případě nadnárodních korporací se již dlouho hovoří o posílení jejich statutu v rámci mezinárodního práva. Existují však i odpůrci tohoto kroku, převážně mezi slabšími a rozvíjejícími se státy, které se obávají dalšího posílení vlivu korporací, které jsou již v mnohých případech silnější než ony. Roční obrat největších nadnárodních korporací je mnohem vyšší než obrat těchto zemí, dokonce i skupin zemí (Stiglitz, 2007: 474–478). Argumenty pro

ustanovení korporací jako subjektu mezinárodního práva však tvrdí, že je důležité korporace tímto posílit, jelikož díky své moci v současném systému získaly mnoho benefitů avšak málo povinností. Samotné korporace se k právní subjektivitě v mezinárodním právu staví rozpačitě, jelikož si uvědomují, že mají v současnosti větší možnosti ve vyjednávání a spolupráci se státy. Nyní je jejich chování upraveno úmluvami, dohodami a normami, které však nejsou vynutitelné a za případné nedodržení korporacím nehrozí sankce (tamtéž: 479–482).

Mění se povaha mezinárodního systému a objevování se nových aktérů přispívá k formování procesu globálního vládnutí. To není spojeno s žádnou konkrétní vládou či institucí, je souborem činností různých aktérů s cílem spravovat mezinárodní prostor (Piknerová, Naxera, 2011: 11). Globální vládnutí je mechanismus hledající kolektivní vůli k řešení problémů s vládní i bez vládní účasti. Je snahou o mnohonásobný systém globální autority, sbírkou regulací, pravidel, norem, které omezují negativní dopad na mezinárodní systém a usilují o veřejný zájem. Jeho aktéry jsou nejen státy, ale mezinárodní vládní i nevládní organizace, mezinárodní právo i občanská společnost, mezi nástroje patří mezinárodní dohody a úmluvy, stejně jako normativní rámce v podobě kodexů chování, standardů apod. (Kaplan, Levy, 2008: 440).

Aby mělo globální vládnutí efektivní a pozitivní dopad, musí se jednat o dobré vládnutí. Takové vládnutí je participační, transparentní a odpovědné, propaguje systém práva, zajišťuje politické, sociální a ekonomické priority, které jsou založené na širokém konsenzu společnosti, kde jsou zastoupeny všechny její složky. Aktéři dobrého vládnutí jsou totožní s aktéry globálního vládnutí, jejich cílem má být zajištění udržitelného lidského rozvoje¹², k čemuž je potřeba právě norem.

Mnoho autorů je názoru, že mezinárodní nevládní organizace, instituce a tedy i nadnárodní korporace, na úkor jejichž moci je stát oslabován, se musí stát nositeli mezinárodních norem, poukazovat na společenské problémy, snažit se je

¹² UNDP (1997): Good governance and sustainable development. Dostupné na: <http://mirror.undp.org/magnet/policy/chapter1.htm>, 10. 3. 2014.

zviditelnit a prosazovat pozitivní změnu. V případě, že by jejich moc byla v rozporu se společenskými cíli a hodnotami, jejich expanze by byla vnímána negativně. Pokud tito aktéři budou sami stát u vzniku norem a budou je šířit, platnost těchto norem bude mnohem větší a věrohodnější (Risse, 2002: 272–275).

Normy jsou vnímány jako určitý standard vhodného chování určitých aktérů. Regulují chování a v rámci platnosti umožňují pouze omezené množství aktivit a možností, v průběhu času se však mohou měnit. Hovoří se zpravidla o dvou druzích norem, *regulativních*, které vyžadují konkrétní chování (sem můžeme zařadit CSR) a *konstitutivních*, ty utvářejí nové aktéry a zájmy (Finnemore, Sikkink, 1998: 891, 894). Mezinárodní normy vznikají nejčastěji na mikroúrovni tedy na regionální či státní, posléze jsou pak díky aktivitě různých aktérů aplikovány na mezinárodní prostředí (tamtéž, 1998: 893). V současnosti se však stále více objevují případy, kdy se normy formují již na nadnárodní úrovni, u jejich zrodu stojí nevládní a mezinárodní organizace i tlak občanské společnosti. Normy zavazující k určitému typu chování a povinnostem vzájemných morálních hodnot přijímají i nadnárodní korporace i přesto, že nejsou právně ukotveny (tamtéž, 898).

Tím, že se aktéři zavážou k danému chování, mohou jít příkladem ostatním aktérům a tím závazky a normy šířit efektivněji a rychleji, v rámci nadnárodních korporací je však tento proces stále velmi pomalý. Právní nezávaznost norem vede k tomu, že za jejich porušení většinou nehrozí žádné postihy a sankce. V případě, že je norma dostatečně silná a rozšířená může její porušení přinést aktérovi velké potíže (Ruggie, 2003: 16–18).

Právě společenská odpovědnost firem je normou, jejíž nositelky mají být nadnárodní korporace. CSR jako norma mnoha aktérů a mnoha úrovní pravidel, standardů a očekávání odpovídá koncepci dobrého vládnutí. Pomocí CSR mají korporace regulovat svou činnost v zájmu veřejnosti a udržitelného rozvoje,

zároveň jim může přinést důvěryhodnost a dobrou image (Risse, 2002: 272–275).

Nadnárodní korporace přijímají strategii CSR jako normu nejen z důvodu tlaku ostatních aktérů, ale i kvůli zájmu stakeholderů, jenž je pro ně klíčový. Zájem stakeholderů však získají odpovědným přístupem k podnikání a tím, že zájem korporace bude reflektovat zájmy a potřeby zaměstnanců, spotřebitelů a dalších zainteresovaných skupin, které jsou často vsouladu se společenskými cíli a hodnotami. V tomto případě CSR zlepšuje nejen chování firem a jejich pozitivní image, ale rovněž zvyšuje i legitimitu jejich moci (Kaplan, Levy, 2008: 437–439).

V průběhu času se CSR proměnila od abstraktních pojmů, norem a očekávání do konkrétních iniciativ, platforem a nástrojů, které je možné určitým způsobem hodnotit a měřit. Korporace se stávají členy těchto iniciativ a platforem, přijímají nástroje v podobě pravidelného vydávání CSR reportů, pořádají sociální audity a začleňují odpovědné postupy a politiky do standardu každodenních operací (tamtéž, 441–442).

V roce 1999 vyzval generální tajemník OSN Kofi Annan na světovém ekonomickém fóru aktéry mezinárodního systému k vytvoření konkrétní globální dohody¹³, která vnese do systému pravidla, regulace a normy, bez kterých obchodu hrozí fanatismus, populismus a protekcionismus (Ruggie, 2003: 3).

V současnosti můžeme pozorovat, že se CSR stává závaznou normou. Evropský parlament přijal 15. dubna 2014 směrnici o povinnosti zveřejňování informací velkých podniků. Podle ní budou muset firmy nad 500 zaměstnanců, tzv. subjekty veřejného zájmu, vykazovat svou společensky odpovědnou činnost v rámci nefinančního reportingu. Tato směrnice rovněž vyzývá firmy k zapojení

¹³ Na základě této výzvy byl vytvořen *Global Compact*

se do iniciativ a platforem jako např. *GRI, Global Compact, ISO 26 000*, které jsou nositelkami této normy.¹⁴

Společenská odpovědnost firem je tedy normou zavazující k určitému typu chování a dodržování morálních principů. Jejím prosazováním jdou dané společnosti příkladem i ostatním aktérům, což odpovídá skutečnosti, že CSR dnes není doménou pouze velkých korporací, ale rozšiřuje se i na malé a střední podniky a dokonce i mimo soukromou sféru. I přes dosavadní nezávaznost dodržování CSR s ní podniky pracují a regulují tak svou činnost v zájmu veřejného blaha a udržitelného rozvoje. Důvodem je samozřejmě snaha podniků o dobrou image, zároveň to dokazuje vážnost a uznání této normy, která se stává závaznou.

2.2. Iniciativy propagující společenskou odpovědnost

V následující části budou představeny vybrané iniciativy organizací a platformy, které se věnují CSR, propagují ji a sdružují společensky odpovědné subjekty. Největší prostor bude věnován platformě *Global Compact* pod OSN, jelikož se jedná o nejvýznamnější iniciativu, na základě jejíchž principů v oblasti životního prostředí bude vytvořen ideální typ chování odpovědné korporace potřebný pro empirickou část.

Lze říci, že na základě členství v těchto iniciativách můžeme do určité míry posuzovat úroveň společenské odpovědnosti firem. Členství je známkou zájmu korporací o CSR ať už z důvodu tlaku společnosti na korporaci, vlastního přesvědčení, nebo touhy po prestiži. Podmínky členství a principy těchto uskupení mají nezávazný charakter, členské korporace, firmy a organizace by je

¹⁴ GRI (2014): GRI celebrates new era for non-financial information disclosure in the EU. Dostupné na: <https://www.globalreporting.org/information/news-and-press-center/Pages/GRI-celebrates-new-era-for-non-financial-information-disclosure-in-the-EU.aspx>, 15. 4. 2014.

ale měly respektovat, jelikož jejich porušení může znamenat pozastavení členství a vyloučení z platformy. Ve skutečnosti jsou ale principy a podmínky členství v iniciativách definovány stále poměrně obecně, v jejich naplňování a dodržování existují mezi subjekty velké rozdíly a pouze na základě členství v konkrétní iniciativě nemůžeme říci, že korporace, firma či organizace je nebo není společensky odpovědnou.

2.2.1. CSR Europe

CSR Europe je jedna z vedoucích platform pro propagaci CSR v Evropě. Sdružuje přes 70 nadnárodních korporací, 5 000 firem a 37 národních organizací, které šíří její myšlenky uvnitř států (v českém prostředí jsou to platformy *Byznys pro společnost* a *Business Leaders Forum*). V rámci své činnosti podporuje udržitelný růst a rozvoj společnosti.¹⁵ Platforma vznikla v roce 1996, převážně z iniciativy předsedy Evropské komise Jacqua Delorse, jako Evropská obchodní síť pro sociální kohezi a nabízela prostor pro sdílení zkušeností, nápadů a řešení jak zapojit koncepci CSR do evropské politiky. Od roku 2000 a Lisabonského summitu, na kterém byla koncepce CSR zásadně artikulována, se agenda a členství v platformě dynamicky rozrůstá.¹⁶ Cílem iniciativy *CSR Europe* je sdílení inovací a nových nápadů v oblasti CSR, udržitelnosti a konkurenceschopnosti. *CSR Europe* propojuje korporace a firmy s orgány EU, nabízí konzultace a návody, čemu se v rámci CSR věnovat, jak spolupracovat se stakeholdery, zároveň poskytuje vzdělání a poradenství o CSR široké veřejnosti. Hlavním programem *CSR Europe* je v současnosti program Enterprise 2020 jehož ambicí je naplnění strategie EU ohledně udržitelného, inkluzivního a chytrého růstu Evropy do roku 2020.¹⁷

¹⁵ CSR Europe (2014): About us. Dostupné na: <http://www.csreurope.org/about-us>., 25. 2. 2014.

¹⁶ CSR Europe (2014): History. Dostupné na: <http://www.csreurope.org/history>., 5. 3. 2014.

¹⁷ CSR Europe (2014): Our Mission. Dostupné na: <http://www.csreurope.org/our-mission>., 5. 3. 2014.

2.2.2. OECD

Organizace pro ekonomický rozvoj a spolupráci pracuje s konceptem CSR prostřednictvím Směrnice pro nadnárodní korporace. Tyto směrnice mají doporučující charakter a jsou adresovány vládami členských států OECD primárně nadnárodním korporacím, mohou je však využít i malé a střední podniky (po kterých není vyžadováno plnění všech závazků). Směrnice reflektuje strukturální změny mezinárodního obchodu a síly aktérů. Snaží se posilovat vzájemnou důvěru mezi podniky a společnostmi a zvyšovat příspěvek nadnárodních korporací k udržitelnému rozvoji, zakotvuje dobrovolné zásady odpovědného chování v rámci zákonů a standardů.¹⁸ Směrnice nabízí korporacím doporučení v oblasti řízení podniku, životního prostředí, vztahu se zaměstnanci a boje proti korupci. Dle směrnice by měly korporace přispívat k pokroku a udržitelnému rozvoji, respektovat lidská práva, podporovat místní komunitu, podporovat růst lidského kapitálu, rozvoj zaměstnanců, v případě absence zákona jednat v souladu s morálními hodnotami společnosti, podporovat dobré řízení podniku, uplatňovat samoregulaci a důvěru uvnitř firmy, vyvarovat se jakékoli formě diskriminace, komunikovat potenciální rizika jednání, předcházet nepříznivým dopadům na okolí a prostředí svou činností a být transparentní. Korporace by rovněž měly reportovat o výsledcích hospodaření a podnikání a vztazích se stakeholdery.¹⁹

2.2.3. ISO 26 000

Mezinárodní organizace pro standardizaci ISO je celosvětovou federací národních standardizačních orgánů (členů ISO). Tvorbu mezinárodních norem obvykle provádí technické komise ISO. *ISO 26 000* byla připravena pracovní

¹⁸ OECD (2013): Směrnice OECD pro nadnárodní podniky. Dostupné na: <http://mneguidelines.oecd.org/text/MNEGuidelines%C4%8Ce%C5%A1tina.pdf>, 5. 3. 2014.

¹⁹ tamtéž

skupinou ISO/TMB v oblasti sociální odpovědnosti. Tento standard byl vytvořen ve spolupráci s mnoha odborníky z více než 90 zemí a 40 mezinárodních a regionálních organizací, kteří se zabývají různými aspekty CSR. Pro dosažení rovnováhy byly brány v úvahu rozdíly mezi rozvojovými a rozvinutými zeměmi. Norma ISO poskytuje návod k základním principům CSR, rozpoznání CSR, zapojení stakeholderů a integrace CSR do organizace. Je určena pro všechny typy organizací v soukromém, veřejném a neziskovém sektoru, pro nadnárodní korporace i malé podniky, v rozvinutém světě i v rozvojových zemích. Je určena pro ty, kdo se společenskou odpovědností začínají i pro zkušenější. Na rozdíl od ostatních norem ISO je tato norma návodem pro uživatele, ale není určena pro účely certifikace. Do *ISO 26 000* spadá sedm hlavních oblastí – lidská práva, pracovní podmínky, životní prostředí, organizace a vedení podniku, vztah ke spotřebitelům, zapojení lokálních komunit a odpovědné a transparentní podnikání.²⁰

2.2.4. Global Reporting Initiative

Další iniciativou, která se zabývá CSR je nevládní organizace GRI. Vzhledem k tomu, že neexistuje jasný vzor pro výroční zprávy o udržitelnosti a CSR, vyvinula GRI směrnice *Sustainable Reporting Guidelines*, které představují jakýsi manuál pro vytváření zpráv o udržitelnosti a mají pomoci organizacím, korporacím a firmám co nejobjektivněji hodnotit jejich přínos a činnost v oblasti CSR. V případě, že si subjekty osvojí reportování *GRI*, musí se v rámci svých reportů o udržitelnosti zaměřit na 4 klíčové oblasti – ekonomiku, životní prostředí, sociální politiku a řízení podniku. Záběr směrnic je velmi široký, aby mohly být aplikovány na řadu různých organizací, korporací a firem. Směrnice GRI představují systém, který obsahuje nástroje a metody a umožňuje aktivity měřit. Cílem GRI je, aby se vydávání zpráv o udržitelnosti a aktivitách v oblasti

²⁰ ISO (2010): ISO 26 000: 2010 (Guidance on Social Responsibility). Dostupné na: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en.>, 7. 3. 2014.

CSR s podobnými parametry stalo běžnou praxí u firem a dalších organizací. Formát reportování GRI se rychle šíří i díky tomu, že je partnerskou organizací programu OSN pro životní prostředí, *Global Compact*, Mezinárodní organizace pro standardizaci a dalších.²¹

2.2.5. UN Global Compact

Global Compact je strategická, politická iniciativa, která vznikla na půdě Organizace spojených národů pro organizace, korporace a firmy, které jsou ochotné své procesy a strategie provozovat v souladu s deseti principy z oblasti lidských práv, životního prostředí, pracovních podmínek a boje proti korupci. Síť mezinárodních agentur, neziskových organizací, firem a mezinárodních společností funguje na principu partnerství, dobrovolnosti a podpory. S více než 10 000 subjekty a dalšími stakeholdery ze 13 zemí světa se jedná o největší platformu CSR na světě.²²

Iniciativa *Global Compact* vznikla v roce 1999 z popudu tehdejšího generálního tajemníka OSN Kofi Annana, který svůj návrh na uzavření globální dohody přednesl na světovém ekonomickém fóru v Davosu. Tato dohoda měla směřovat k větší odpovědnosti korporací a dalších organizací, které díky globalizaci posílily a měla zajistit globální růst v souladu s principy udržitelnosti, hodnotami a cíli společnosti.²³

Global Compact se snaží řídit globální ekonomiku v mezích udržitelnosti tak, aby z ní benefitovali lidé, komunity i trh. Iniciativa propojuje to nejlepší, co OSN může nabídnout – morální vůdcovství a globální fórum. Členství kromě prestiže

²¹ GRI (2014): What is GRI. Dostupné na: <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/what-is-gri/Pages/default.aspx>, 7. 3. 2014.

²² Global Compact (2013): About the Global Compact. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/index.html>, 7. 3. 2013.

²³ UN (1999): Secretary-General Proposes Global Compact on Human Rights, Labour, Environment in Adress to World Economic Forum in Davos. Dostupné na: <http://www.un.org/News/Press/docs/1999/19990201.sgsm6881.html>, 25. 2. 2014.

nabízí subjektům možnosti spolupráce při řešení problémů, výzev, sdílení postupů a inovací v oblasti CSR a udržitelnosti, přístup k OSN, která má díky velkému množství agentur bohaté zkušenosti s udržitelným rozvojem.

Kromě dodržování deseti principů jsou členové *Global Compact* povinni ročně vydávat zprávu o pokroku (COP). Tato zpráva obsahuje přístup k principům, reportování o činnosti a aktivitě subjektu v souladu s principy CSR. Pravidelné vydávání je demonstrací odhodlanosti a zároveň členským závazkem. Nedodržování principů či nedodávání COP včas může mít za následek změnu statusu člena či jeho vyloučení.²⁴

Principy Global Compact

Pro dodržování, šíření a propagování společenské odpovědnost *Global Compact* stanovil 10 principů z oblasti lidských práv, životního prostředí, pracovních podmínek a protikorupčních opatření. Tyto principy byly odvozeny z několika dokumentů: Všeobecné deklarace lidských práv, Deklarace organizace práce, Deklarace z Ria a Konvence OSN proti korupci.

Oblast lidských práv

- 1) Subjekty by měly podporovat a respektovat mezinárodně uznávaná lidská práva,
- 2) rovněž by si měly být jisté, že se žádným způsobem na jejich porušování nepodílí.

Oblast pracovních podmínek

- 3) Subjekty by měly uznávat právo zaměstnanců na svobodné sdružování a kolektivní vyjednávání,
- 4) dohlížet na odstranění všech forem nucené práce,
- 5) vyvarovat se dětské práci
- 6) a dbát na odstranění diskriminace v zaměstnání a povolání.

²⁴ Global Compact (2013): About the Global Compact. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/index.html>, 7. 3. 2014.

Oblast životního prostředí

- 7) Subjekty by měly podporovat preventivní přístup k ochraně životního prostředí,
- 8) vyvíjet iniciativy na podporu větší odpovědnosti k životnímu prostředí
- 9) a podporovat rozvoj a šíření ekologicky šetrných technologií.

Oblast proti-korupčních opatření

- 10) Subjekty by měly bojovat proti korupci ve všech formách včetně vydírání a úplatkářství²⁵

Oblast životního prostředí

Tři principy, které se v rámci *Global Compact* věnují životnímu prostředí, vychází z akčního plánu *Agenda 21*, který byl vytvořen na konferenci v Riu v roce 1992. Kapitola 30 *Agendy 21* identifikuje politiky (*policy*) a operace podniků jako klíčové ve snižování dopadu na životní prostředí a využívání zdrojů. Dalším klíčovým dokumentem je zpráva Gro H. Bruntlandové *Naše společná budoucnost* z roku 1987, jež zdůrazňuje potřeby změny způsobu života a šetrnosti pro zachování přírodního bohatství i pro další generace. Korporace a další subjekty mohou přispět prostřednictvím dodržování těchto principů k čistší produkci, ochraně životního prostředí a udržitelnosti.²⁶

Princip č. 7: Subjekty by měly podporovat preventivní přístup k ochraně životního prostředí

V případě, že hrozí vážné či nenávratné poškození životního prostředí, neexistují vědecké studie, které vyhodnocují rizika, musí subjekty zvolit taková opatření, která zamezí degradaci životního prostředí. Tato opatření zahrnují systematické analyzování a hodnocení rizik, identifikaci nebezpečí a jeho charakteristiku. V případě hrozby rizika musí odborníci vše pečlivě uvážit a do rozhodování

²⁵ Global Compact (2014): Ten Principles. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html>, 2. 3. 2014.

²⁶ Global Compact (2014): Environment. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/environment.html>, 2. 3. 2014.

zahrnout vědecko-technologické výzvy, také ale ekonomické analýzy a politické aspekty stejně jako názor a záměry veřejnosti.

Pro tento princip je klíčový důraz na prevenci spíše než na „léčbu“. Jinými slovy je efektivnější a odpovědnější podniknout veškerá opatření, vyhodnotit důkladně rizika, aby se minimalizovala hrozba nenávratných škod, než následky ekologické havárie likvidovat. Je pravděpodobné, že takový přístup bude znamenat vyšší náklady, je však možné, že náklady na likvidaci škody při havárii by byly vyšší a rovněž by utrpělo i jméno korporace či firmy.

V rámci prevence by měly subjekty poskytovat lepší informace spotřebitelům, komunikovat potenciální rizika všem stakeholderům, které jejich jednání může ovlivnit, zároveň je mohou zahrnout přímo do rozhodovacích procesů. Dále by měly rozvíjet odpovědný etický kodex a praxi, která potvrzuje jejich závazek v péči o životní prostředí. Dbát na obousměrnou komunikaci se stakeholdery a být ve všech ohledech v oblasti životního prostředí transparentní.²⁷

Princip č. 8: Subjekty by měly vyvíjet iniciativy na podporu větší odpovědnosti k životnímu prostředí

Korporace a firmy by měly dbát na to, aby jejich podnikání bylo v souladu s myšlenkami a cíly udržitelného rozvoje. Měly by svou činnost dobrovolně regulovat, implementovat do celého procesu podnikání otevřenost a transparentnost a ochotně vést dialog se stakeholdery. Tyto postupy by měly zajistit, že činnost nepoškozují životní prostředí. Subjekty by se měly snažit být dobrými sousedy pro své okolí a získávat legitimitu prostřednictvím uspokojování potřeb stakeholderů a podnikání v souladu s principy udržitelnosti.

Firmy by měly definovat své zásadní vize v kontextu myšlenek trvale udržitelného rozvoje, tedy důrazu na ekonomickou prosperitu, kvalitu životního prostředí a sociální rovnost. Vytyčit si jasný cíl v dlouhodobém horizontu, který bude kopírovat cíle společnosti a odpovědný přístup. Samotné firmy by se měly

²⁷ Global Compact (2014): Principle 7. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/principle7.html>, 2. 3. 2014.

podílet na zlepšení vlivu na životní prostředí, přijímat etické kodexy a regulace a věnovat se odpovědnosti jak interně, tak i v rámci členství v různých iniciativách. Měly by sledovat a komunikovat svůj pokrok v začleňování principů udržitelnosti do svých každodenních operací a informovat o jakémkoli vlivu na životní prostředí.²⁸

Princip č. 9: Subjekty by měly podporovat rozvoj a šíření ekologicky šetrných technologií

Šetrnější technologie mají zabránit většímu znečištění a snížit dopad provozních nedostatků (emisí, odpadu) na životní prostředí. Subjekty mají dbát na bezpečí svých pracovníků, kteří pracují s nebezpečnými látkami či v nebezpečném prostředí, kde je zvýšené riziko technologických havárií.

Firmy by se měly zaměřit na změnu procesu výroby, vstupních materiálů, snížení spotřeby surovin a vyšší efektivitu, dlouhodobější horizont růstu spolu s ekologicky šetrnou výrobou. Pomocí spolupráce s průmyslovými partnery by měly usilovat o používání nejlepších dostupných technologií, investovat do jejich vývoje a zpřístupňovat informace zúčastněným stranám.²⁹

2.3. Ideální typ společensky odpovědné firmy v environmentální oblasti

Z předchozí části vyplývá, že společenskou odpovědnost můžeme považovat za normu, na kterou je kladen čím dál větší důraz, přesto doposud není kodifikována. Mnoho organizací a iniciativ, které s konceptem CSR pracují, se snaží korporacím a dalším subjektům poradit, jak se stát odpovědnými, na co se v rámci své CSR strategie zaměřit. Vydávají různé příručky a návody jak reportovat o činnosti v oblasti CSR. Některé iniciativy sdružující odpovědné

²⁸ Global Compact (2014): Principle 8. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/principle8.html>, 2. 3. 2014.

²⁹ Global Compact (2014): Principle 9. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/principle9.html>, 2. 3. 2014.

subjekty v rámci členských podmínek stanovují principy a kodexy, které by měly subjekty dodržovat, pokud si chtějí udržet členství. Vzhledem k tomu, že existuje řada iniciativ, které s CSR pracují (i když se přístupy k CSR v zásadě neliší) a každá konkrétní korporace, firma či organizace má vlastní CSR strategii, je těžké ji hodnotit.

Pakliže společenskou odpovědnost chápeme jako normativní ideál, můžeme k jejímu hodnocení, resp. hodnocení přístupu subjektu k CSR použít metodu ideálního typu Maxe Webera. Weberův ideální typ je myšlenkovou konstrukcí sloužící k odhalení souvislosti, podobnosti mezi jevy, chováním, pravidly, které existují ve skutečnosti. Je vytvářen na základě teoretického předpokladu racionality pravidel, nicméně je limitním určením, ideální typ se tedy povětšinou v realitě nevyskytuje. Vytvořením ideálního typu jsou vystupňovány znaky určitého jevu, což poté slouží ke komparaci se skutečným jevem, na základě srovnání ideálního a skutečného jevu, případu a sociálního jednání lze najít a identifikovat odchylky (Weber, 2009 : 135–145). Na základě této metody si vytvoříme ideální vzorec typu chování společensky odpovědné korporace, v našem případě v environmentální oblasti.

Tento ideální typ nám poslouží ke srovnání chování společnosti *BP* ve vybraných případech a ideálního chování společensky odpovědné korporace. Vzhledem k tomu, že je společnost *BP* členem platformy *Global Compact* a hlásí se ke všem principům, je možné jako ideální typ použít principy platformy *Global Compact*.

Nyní následuje výčet definičních znaků ideálního typu společensky odpovědné korporace v oblasti životního prostředí. Společensky odpovědná korporace splňuje tyto podmínky:

- Snaží se o minimální dopad na životní prostředí
- Vyhodnocuje rizika, která jsou s její činností spojena, provádí průzkumy a studie pro získání co největšího počtu informací o hrozbách, možnostech a výzvách

- Komunikuje potenciální rizika, poskytuje dostatečné, pravdivé a jasné informace všem zainteresovaným stranám a do zásadních rozhodovacích procesů zapojuje stakeholdery
- V případě absence zákonů a regulací, které upravují konkrétní oblast, jedná odpovědně a svou činnost reguluje pomocí kodexů a standardů
- Je transparentní, zvláště v případech nehod a havárií, kdy informuje o stavu a vývoji situace, dalších hrozbách a vzniklých škodách
- V rámci své činnosti preferuje preventivní přístup (i v případě, že je finančně náročnější) – dbá na kontroly stavu technického zařízení, investuje do oprav, obnovy a inovací, předchází rizikovým situacím, aby minimalizovala hrozbu nenávratných škod
- Postupy a technologie jsou v souladu s myšlenkami a cíli udržitelného rozvoje a zájmy okolí
- Využívá ekologicky šetrné technologie, které zabraňují znečištění a snižují dopad činnosti na životní prostředí
- Dbá na bezpečí svých pracovníků, kteří pracují s rizikovými materiály, látkami či v rizikovém prostředí
- Pracuje s nejlepšími dostupnými, šetrnými technologiemi a investuje do jejich vývoje

3. Společenská odpovědnost BP

Tato část představí společnost *BP* a její pojetí CSR. Následovat bude případová studie jednání společnosti během havárie v Mexickém zálivu. V závěru kapitoly budou srovnány interpretace tohoto jednání různých aktérů s ideálním typem odpovědné společnosti.

3.1. Společnost BP

3.1.1. O společnosti BP

Historie společnosti *BP* sahá do roku 1901. Toho roku získal William Knox D'Arcy koncesi pro těžbu a využití ropných zdrojů na území bývalé Persie od perského šáha. V roce 1909 vznikla britská těžařská společnost, později přejmenována na *British Petroleum*. V roce 1998 se firma spojila se společností *Amoco* a dalšími (*Arco*, *Castrol*, *Aral*), vzhledem k inkorporaci těchto společností a globální působnosti se oficiální jméno zkrátilo pouze na *BP*.³⁰ Společnost *BP* je jednou z největších ropných a petrochemických koncernů na světě. Její produkty se denně používají v každé složce průmyslové výroby. Společnost se zaměřuje na vyhledávání, těžbu a zpracování přírodních zdrojů energie, především fosilní paliva. Je významným producentem ropy a zemního plynu v Severním moři, Mexickém zálivu, Texasu a na Aljašce. V současnosti je ale stále aktivnější v podpoře a využívání obnovitelných zdrojů. *BP* má silné postavení nejen mezi světovými korporacemi, ale i v maloobchodním prodeji díky provozu čerpacích stanic.³¹

³⁰ BP (2014): History of BP. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/about-bp/our-history/history-of-bp.html>. 10. 3. 2014.

³¹ BP (2014): Our business model. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/about-bp/company-information/our-business-model.html>, 10. 3. 2014.

3.1.2. CSR strategie společnosti BP

Odpovědný přístup k podnikání a udržitelnost je pro korporátní kulturu společnosti *BP* esenciální. *BP* sama sebe označuje za dobrého občana a aktivitu dokládá členstvím a partnerstvím v mnoha iniciativách. K reportování o svém chování a činnosti v souladu se zásadami CSR používá návody *GRI*, dodržuje zásady Mezinárodní asociace producentů ropy a plynu *IPIECA* a principy *Global Compact*.³²

Společnost *BP* deklaruje, že se snaží být prvotřídním distributorem, odpovědným občanem a dobrým zaměstnavatelem. Budoucnost udržitelného růstu a pokroku ztotožňuje s vytyčováním dlouhodobých cílů, dále se zájmem svých akcionářů, obchodních partnerů a společnosti jako takové. Jejím cílem je naplnit potřeby svých zákazníků a vlastníků odpovědným způsobem k vlastním zaměstnancům, obchodním partnerům, zákazníkům i komunitě. Přirozenou prioritou je pro ni důraz na bezpečnost operací. *BP* si uvědomuje, že její činnost vyžaduje citlivost k životnímu prostředí, ochranu zajišťuje pomocí prevence a použitím nejlepších dostupných technologií.³³

Odpovědnost a udržitelnost svých operací řídí *BP* pomocí systému operačního řízení. Ten je navržen tak, aby poskytl základy pro bezpečnou a silnou společnost. Operační systém integruje vysoké požadavky na oblast bezpečnosti, pracovních postupů, řízení podniků a ochrany životního prostředí. V rámci ochrany životního prostředí se *BP* zabývá vlivem své činnosti na konkrétní region, prevencí havárií a ochranou zdrojů.³⁴

³² BP (2014): Reporting standards. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/about-our-reporting/reporting-standards.html>, 10. 3. 2014.

³³ BP (2014): Our strategy and sustainability. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/bp-and-sustainability/our-strategy-and-sustainability.html>, 10. 3. 2014.

³⁴ BP (2014): Managing our environmental and social impacts. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/bp-and-sustainability/how-we-operate/managing-our-environmental-and-social-impacts.html>, 10. 3. 2014.

Interní kontrola společnosti je prováděna skrze všechny pracovní postupy, procesy a standardy, stejně jako kodexy chování a závazky. Tyto závazky kontroluje i výbor zaměstnanců, stojící mimo vedení společnosti, který monitoruje oblast bezpečnosti, ochrany životního prostředí a firemní etiky. V rámci systému operačního řízení manažeři upozorňují a reportují o rizicích a potenciálních hrozbách, které mohou mít vliv na dodávání strategických surovin a uspokojení potřeb zákazníků. Společnost každoročně vydává výroční zprávu *Sustainability Review*, kde zveřejňuje svůj pokrok v oblasti udržitelnosti a CSR.³⁵

Společnost *BP* má jasně stanovené hodnoty, jsou jimi bezpečnost, respekt, dokonalost a jednota. Veškerá úsilí, která firma vyvíjí, jsou v souladu s nimi. Bezpečí okolí a komunit kde působí je pro ni nejdůležitější. Dbá o ochranu prostředí a přírody a na šetrné dodávání surovin. Respektuje právo a regulace, dodržuje nejvyšší etické standardy a chová se tak, aby se stala důvěryhodným partnerem, distributorem i poskytovatelem pro druhé. Vzhledem k potenciálně nebezpečnému a nepředvídatelnému prostředí, kde firma operuje, používá nejlepší možné technologie a postupy. Každý zaměstnanec *BP* je povinen dodržovat zákony a chovat se dle morálních standardů a etického kodexu, které tyto hodnoty reflektují.³⁶ Společnost dlouhodobě propaguje v souvislosti se svou činností heslo *Safety First*.³⁷

Klíčové pro *BP* je vytvoření bezpečných a zdravých pracovních podmínek. Společnost usilovně pracuje na prevenci a efektivní reakci na nehody veškerého zařízení a ropné úniky. Bezpečnost se snaží zajistit použitím nejlepších dostupných technologií, včetně propracovaného bezpečnostního systému.³⁸ Cílem společnosti *BP* je, aby zaměstnanci pracovali v bezpečných podmínkách,

³⁵ BP (2014): Corporate governance and group risk. Dostupné na:

<http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/bp-and-sustainability/how-we-operate/corporate-governance-and-group-risk.html>, 10. 3. 2014.

³⁶ BP (2014): Ethics and compliance. Dostupné na:

<http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/our-people-and-values/ethics-and-compliance.html>, 10. 3. 2014.

³⁷ BP (2014): Our Values. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/about-bp/company-information/our-values.html>, 10. 3. 2014.

³⁸ BP (2014): Process safety preventing incidents at our operations. Dostupné na:

<http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/safety/process-safety-preventing-incidents-at-our-operations.html>, 10. 3. 2014

což dopomůže k budování silné společnosti. Každý zaměstnanec zodpovídá sám za sebe a má možnost vznést pochybnosti ohledně pracovních postupů. Zaměstnanci jsou dostatečně proškoleni, mají k dispozici mnoho průvodců a modelových simulací a je kladen důraz na jejich osobní rozvoj.³⁹

V rámci zajištění bezpečnosti má společnost dostatečně vyvinuté mechanismy, které vyhodnocují rizika v případě veškerých operací i mimořádných vlivů živelných katastrof, konfliktů apod.⁴⁰

CSR strategie společnosti *BP* před nehodou se nijak nelišila od současné. Ve zprávě o udržitelnosti za rok 2009 *BP* uvedla, že jejími hlavními prioritami jsou odpovědnost, pokrokovost, inovace a efektivní řízení. Firma byla odhodlaná dodržovat bezpečnostní standardy a dbát tak na rozvoj komunit a společnosti, kde operovala, snažila se vytvářet a udržet konkurenční výhodu, která formuje produktivní partnerství se zákazníky i obchodními partnery. Další snahou byl technologický pokrok a inovace a efektivní řízení a dodržování svých závazků. S ohledem na životní prostředí firma ve zprávě uvedla, že „*klíčovým cílem pro aktivitu BP je nulový počet nehod, zranění lidí a poškození životního prostředí*“ (BP Sustainability Review, 2009: ii).

BP uváděla, že využívá nejnovější a nejmodernější technologie, zaměřuje se na dlouhodobé cíle a šetrnost. Klíčové pro společnost bylo zachování podpory a důvěry zákazníků, akcionářů a oblastí, kde operuje (tamtéž, 1). Systém řízení společnosti byl nastaven tak, aby dbal na ochranu životního prostředí, sociální i ekonomické aspekty a jeho součástí byla dostatečně efektivní bezpečnostní opatření (tamtéž, 5). V roce 2009 prokázala firma v oblasti bezpečnosti zlepšení. Snížil se počet zranění na pracovišti stejně jako počet úniků ropy. Činnost společnosti zlepšila rovněž svůj vliv na životní prostředí (tamtéž, 7). Bezpečí a

³⁹ BP (2014) Health and personal safety. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/safety/health-and-personal-safety.html>, 10. 3. 2014.

⁴⁰ BP (2014): Implementing the Bly report recommendations. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/safety/process-safety-preventing-incidents-at-our-operations/implementing-the-bly-report-recommendations.html>, 10. 3. 2014.

odpovědnost operací *BP* zvýšilo pomocí spolupráce s ostatními organizacemi a také zabýváním se a vyšetřováním předchozích havárií jako prevencí jejich opakování (tamtéž, 21).

Dopad na životní prostředí se *BP* podařilo snížit systematickým a disciplinovaným přístupem k operacím, propracováním bezpečnostních plánů, identifikací rizik a výzev. K rozpoznání těchto hrozeb slouží kontrolní opatření u technického zařízení i postupů. Vzhledem ke globální působnosti *BP* ve více než 80 zemích světa, kde se liší systémy regulací a zákony, *BP* vedení implementovalo co nejpřísnější standardy, které budou kompatibilní s různým spektrem konkrétních regulací (tamtéž, 24).

Společnost *BP* pracuje s konceptem CSR a strategií udržitelnosti dlouhodobě. Deklaruje, že se chová vůči svým akcionářům, obchodním partnerům, zaměstnancům i zákazníkům odpovědně, je transparentní. Využívá nejlepší dostupné technologie, aby zamezila haváriím, rizikům a minimalizovala negativní vliv své činnosti na životní prostředí. Hlavními prioritami společnosti jsou bezpečnost, odpovědnost, dobré vedení, respekt a jednota. V následující části se zaměříme na to, zda společnost *BP* jednala v souladu této deklarované strategie odpovědnosti i v případě havárie v Mexickém zálivu.

3.2. Případová studie havárie v Mexickém zálivu

Následující část se bude věnovat nehodě plošiny *Deepwater Horizon* a tomu, co následně způsobila z pohledu tří aktérů – *BP*, americké vlády a neziskové organizace *Gulf Restoration Network* (dále jen GRN). Cílem je zjistit z interpretací těchto aktérů, jaké bylo chování společnosti *BP* v dané situaci. V další části bude chování vyplývající z interpretací srovnáno s ideálním typem společensky odpovědné firmy v oblasti životního prostředí, který byl v předchozí

kapitole vytvořen. Vzhledem k velkému množství informací, dokumentů a tvrzení, které se nevhodě věnují, byly vybrány tři oblasti, na které se práce v případové studii zaměřuje: přístup společnosti *BP* k havárii, prevence havárie a transparentnost. Za každou z oblastí následují dílčí shrnutí hlavních bodů, které budou následně rozvinuty v kapitole *BP jako ideální typ společensky odpovědné firmy*. Důvodem výběru těchto oblastí je skutečnost, že se zde tvrzení aktérů nejvíce rozcházejí. I přesto, že celou vinu na události nenesou pouze společnost *BP* a z níže uvedeného vyplývá pochybení i dalších aktérů, tato práce se vzhledem ke svému záměru zabývá pouze společností *BP*.

Jedním z vybraných aktérů je nevládní organizace *Gulf Restoration Network*. Jedná se o síť lokálních a regionálních skupin a jednotlivců, která se zaměřuje na sjednocení úsilí ochrany a obnovy prostředí a zdrojů Mexického zálivu. Organizace funguje již od roku 1994 a zabývá se primárně oblastí a ekosystémem Mexického zálivu. GRN byla vybrána právě z toho důvodu, že havárie plošiny *Deepwater Horizon* se přímo dotýká její činnosti a nejedná se pouze o jednu z mnoha kampaní, kterou organizace vede. Organizace rovněž aktivně vystupovala v médiích a v souvislosti s vývojem situace v zálivu na ní bylo často odkazováno.⁴¹

3.2.1. Popis události

Dne 20. dubna 2010 ve 21:56 došlo na plovoucí těžební plošině *Deepwater Horizon* v Mexickém zálivu k výbuchu způsobeným únikem ropy a plynu z vrtu *Macondo* 1 650 metrů pod mořem. V daný okamžik dokončovalo 126 zaměstnanců plošiny závěrečné fáze průzkumu vrtu. Těžební plošinu, jejíž výstavba začala v roce 2001 a patřila k nejmodernějším zařízením svého druhu, vlastnila švýcarská společnost *Transocean*, provozovatelem byla britská

⁴¹GRN (2014): Who we are. Dostupné na: <http://healthygulf.org/who-we-are/about-us/about-us.>, 20. 3. 2014.

korporace *BP*, která vlastnila licenci pro provoz a těžbu od roku 2007, na závěrečných pracích s upevňováním vrtu se podílela firma *Halliburton*. Záchrané týmy začaly ihned prohledávat oblast a unikající ropa z nádrží plošiny byla zapálena. Únik ropy se dle zástupců *BP* jevil jako minimální, stejně jako možnost potopení plošiny.⁴²

Dva dny po výbuchu se plošina potopila a vyšlo najevo, že z vrtu, který měl být v takovém případě automaticky uzavřen bezpečnostním ventilem, uniká velké množství ropy. První odhady hovořily o množství 1 000 barelů⁴³ denně⁴⁴. V průběhu času se tyto odhady měnily. Vzápětí začaly snahy o zastavení úniku ropy. Několik pokusů jako nasazení kontejneru či ucpání vrtu těžebním bahnem selhalo. 30. dubna ropa dorazila k pobřeží státu Louisiana, 19. května zasáhla vzácný ekosystém mokřadů ve státu Louisiana, později zasáhla i oblasti států Mississippi, Alabama a Florida. Na počátku června *BP* umístila na vrt kryt, který odčerpával částečné množství unikající ropy. Unikání ropy z vrtu se podařilo zastavit 15. července 2010 nasazením 68 tunového zvonu na ústí vrtu, po několikadenních testech upravení nepřesností bylo schváleno zalití vrtu cementem a později jeho zabetonování. 19. září *BP* deklarovala, že po 5 měsících od nehody je vrt konečně zabezpečen.⁴⁵ Celkový únik ropy do zálivu je odhadován na 4,9⁴⁶ milionů barelů⁴⁷.

⁴² NY Times (2010): Search Continues After Oil Rig Blast. Dostupné na: http://www.nytimes.com/2010/04/22/us/22rig.html?_r=0, 18. 3. 2014

⁴³ NY Times (2010): Oil Leaks Could Takes Months to stop. Dostupné na: <http://www.nytimes.com/2010/04/26/us/26rig.html?action=click>, 18. 3. 2014.

⁴⁴ Barel = 159 litrů

⁴⁵ Guardian (2010): Five months after BP oil disaster, US government declares well 'dead'. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/environment/2010/sep/20/us-oil-spill-fixed>, 18. 3. 2014.

⁴⁶ BBC (2010): Timeline: BP Oil Spill. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-10656239>, 19. 3. 2014.

⁴⁷ 779 037 745 litrů

3.2.2. Přístup BP k nehodě

3.2.2.1 Interpretace BP

Ihned po nehodě vedení společnosti *BP* uvedlo v rozhovoru pro BBC News, že *BP* nese absolutní odpovědnost za veškeré výdaje spojené s havárií plošiny *Deepwater Horizon*. Generální ředitel společnosti Tony Hayward prohlásil, že ačkoli nehodu nezpůsobila *BP*, je odpovědná za vyčištění zálivu a to také udělá. Chyba podle něj nebyla na straně *BP*, ale na straně majitele plošiny tedy společnosti *Transocean*.⁴⁸ *BP* ihned po nehodě začala vývoj situace komunikovat na svých webových stránkách a prostřednictvím tisku. Součástí těchto informací byly odhady množství úniku ropy, dále množství ropy, které se *BP* podařilo odčerpat a množství peněz, které *BP* v rámci dosavadní reakce poskytla na vyčištění a obnovu zálivu. Po několika dnech *BP* odhalila detaily dosavadního vyšetřování a připustila, že nehoda byla způsobena vlivem působení více aktérů, včetně společnosti samotné.⁴⁹ Spolu se společností *Transocean* vzápětí po nehodě *BP* mobilizovala flotilu 32 plavidel, jejichž ponorné stěny měly zamezit šíření ropy.⁵⁰

BP se musela vyrovnávat s únikem ropy na hladině způsobeným havárií plošiny, především ale s únikem ropy přímo z vrtu *Macondo* hluboko pod hladinou. T. Hayward uvedl, že zaměstnanci dělají vše, co je v jejich silách a společnosti se prozatím daří vypořádat se se situací použitím nejlepších dostupných technologií. Také se stále snaží zprovoznit bezpečnostní uzavírací ventil. Prvním odhadem množství úniku ropy bylo 1 000 barelů denně. S povolením federální vlády a agentury na ochranu životního prostředí EPA začala používat *BP* disperzanty, látky rozptylující ropu. Do 25. dubna bylo více než 500 pracovníků nasazeno na záchranné a čistící akce. Hayward uvedl, že vzhledem k tak rozsáhlé reakci si je

⁴⁸ NBC (2010): Fire booms neglected in oil clean up. Dostupné na:

http://www.nbcnews.com/id/36912754/ns/us_news-environment/#hybrid_video., 25. 3. 2014.

⁴⁹ BBC (2010): Gulf Spill: BP refers oil spill probe details. Dostupné na:

<http://www.bbc.co.uk/news/10156009.>, 25. 3. 2014.

⁵⁰ BP (2010): BP Initiates Response to Gulf Mexico Oil Spill., Dostupné na:

[http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-initiates-response-to-gulf-of-mexico-oil-spill.html.](http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-initiates-response-to-gulf-of-mexico-oil-spill.html), 1. 4. 2010.

jistý, že se s havárií společnost úspěšně vyrovná.⁵¹ 25. dubna se *BP* přiklonila k odhadu Národního úřadu pro oceán a atmosféru (NOAA), že ropná skvrna je tenká.⁵²

BP také potvrdila, že se zanedlouho přihlásil velký počet dobrovolníků, které evidovala, a posléze kontaktovala k vytvoření konkrétních pracovních skupin. Dobrovolníci pocházeli z vládních agentur, soukromých společností, ale především z řad veřejnosti. Aby mohli odvádět co nejlepší práci, *BP* jim zajistila školení.⁵³

Generální ředitel *BP* T. Hayward aktivně komunikoval vývoj situace v médiích, reagoval zde na kritiku a komentáře. V reakci na kritiku používání velkého množství disperzantů a neschopnosti zabránění úniku ropy 14. května 2010 prohlásil, že množství ropy a disperzantů se vzhledem k velikosti Mexického zálivu jeví jako poměrně malé.⁵⁴ O čtyři dny později v interview pro Sky News uvedl, že havárie v zálivu bude mít velmi mírné environmentální dopady a dodal, že snaha *BP* únik zastavit je maximální a každý den se daří odčerpávat velké množství ropy.⁵⁵

3. května *BP* potvrdila odhad NOAA a navýšila oficiální množství ropy, které z vrtu uniká na 5 000 barelů denně.⁵⁶ Společnost neustále informovala o snaze uzavřít porušený vrt, 7. května nasadila na vrt speciální kontejner, prostřednictvím kterého měla být ropa odčerpávána.⁵⁷ 10. května však oznámila

⁵¹ BP (2010): BP Forges ahead with Gulf of Mexico oil spill response. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-forges-ahead-with-gulf-of-mexico-oil-spill-response.html>, 1. 4. 2014.

⁵² BP (2010): BP: Gulf of Mexico spill response accelerating. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-gulf-of-mexico-spill-response-accelerating.html>, 1. 4. 2014.

⁵³ BP (2010): BP steps up shoreline protection plan on US Gulf Coast. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/BP-steps-up-shoreline-protection-plans-on-US-gulf-coast.html>, 31. 3. 2014.

⁵⁴ Guardian (2010): BP Boss admits job on the line over Gulf oil spill. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/business/2010/may/13/bp-boss-admits-mistakes-gulf-oil-spill>, 1. 4. 2014.

⁵⁵ Sky News (2010): BP Chief: Oil Spill Impact very Modest. Dostupné na: <http://news.sky.com/story/780332/bp-chief-oil-spill-impact-very-modest>, 1. 4. 2014.

⁵⁶ BP (2010): Work begins to drill relief well to stop oil spill. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/work-begins-to-drill-relief-well-to-stop-oil-spill.html>, 31. 3. 2014.

⁵⁷ BP (2010): Update on Gulf of Mexico oil spill response. Dostupné na:

neúspěch pokusu nasazením kontejneru a usilovně pracovala na novém způsobu. Prozatímní neúspěch společnost zdůvodňovala velkou technickou náročností procesu pod velkým tlakem a v hloubce. 13. května oznámilo vedení *BP* záměr využití metody *Top Kill*, kdy mělo být do poškozeného vrtu pomocí hydraulického zařízení hydraulického zařízení vstříkováno pod velkým tlakem bahno, které mělo změnit tlak ve vrtu a umožnit jeho uzavření.⁵⁸ Tento způsob byl i přes skepsi odborníků, kteří nevěřili úspěchu, zahájen 25. května. Tony Hayward byl ve svých odhadech ohledně tohoto způsobu velmi pozitivní. Po uplynutí tří dnů a 30 000 barelů bahna napumpovaných do vrtu byla operace shledána jako neefektivní a ukončena.⁵⁹

20. května *BP* zveřejnila poprvé záběry otevřeného vrtu, z něhož uniká ropa. Na kritiku spojenou s tím, že z vrtu očividně uniká více ropy, než je oficiálně potvrzeno *BP* a že firma mystifikuje veřejnost, reagovala zprávou, že k výpočtu proudění ropy je potřeba mnoho proměnných a při nehodě došlo k poškození a modifikaci potrubí, jeho průměr v ústí může být zkreslený až o 30%.⁶⁰

Nedlouho po nehodě *BP* ustanovila vlastní skupinu pro vyšetřování příčin havárie, jejímž úkolem bylo zjistit, co bylo příčinou havárie. 8. září 2010 byla zveřejněna závěrečná zpráva tohoto vyšetřování. To prokázalo, že nehoda byla způsobená sérií chyb různých aktérů, přispělo k ní mnoho špatných rozhodnutí, množství společností do události zapojených, pracovních týmů a zároveň nedostatky technické povahy.⁶¹ Vyšetřování *BP* definovalo 8 technických příčin, které vedly k nehodě. Jednalo se například o nevyhovující směs použitého cementu při zpevňování potrubí vrtu, nejasnosti ohledně zátěžových zkoušek

<http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/update-on-gulf-of-mexico-oil-spill-response-7-may.html>, 31. 3. 2014.

⁵⁸ *BP* (2010): Update on Gulf of Mexico oil spill response. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/update-on-gulf-of-mexico-oil-spill-response-13-may.html>, 30. 3. 2014.

⁵⁹ *BBC* (2010): Top Kill BP operation to halt US oil leak fails. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/10191622>, 3. 4. 2014.

⁶⁰ *BP* (2010): BP Launches Live Web Cam of Riser Flow. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-launches-live-webcam-of-riser-flow.html>, 30. 3. 2014.

⁶¹ *BBC* (2010): Many failures caused BP spill. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-11232693>, 4. 4. 2014.

negativního tlaku, absence jasné kontroly nad vrtem aj. (*BP Investigation Report*, 2010: 31). V závěrečné zprávě vyšetřování je zdůrazněno, že chyby, které přispěly k nehodě, nejsou záležitostí pouze jednoho aktéra, ale jsou sérií nesprávných rozhodnutí mnoha aktérů. Vyšetřování neprokázalo jedno konkrétní špatné rozhodnutí či technickou závadu. K nehodě vedla série těchto závad a rozhodnutí. Dle *BP* bylo toto vyšetřování nezávislé a jeho výsledky byly ovlivněny pouze tím, k čemu měl vyšetřovací tým přístup a ne jakoukoli zúčastněnou stranou (tamtéž: 14). Závěrečná zpráva vyšetřování se zaměřovala především na technickou stránku nehody, nevěnovala velkou pozornost událostem, které předcházely nehodě. Rovněž se nezabývala dopadem nehody na prostředí Mexického zálivu a jeho vyčištěním a obnovou (tamtéž).

19. září *BP* potvrdila, že operace zajištění, uzavření vrtu a zastavení úniku ropy je kompletně dokončena a vrt bude zabetonován. K úspěšnému uzavření vrtu došlo po více než 80 dnech od nehody. 15. července byl na vrt nasazen 68 tunový zvon na odčerpávání ropy, poté následovaly operace k jeho zajištění, vyhloubení okolních vrtů, které změnilly tlak ve vrtu a umožnily jeho úplné uzavření.⁶²

Ke zpochybnění včasné a adekvátní reakce ze strany *BP* došlo 9. listopadu 2010, kdy již bývalý ředitel prohlásil, že společnost nebyla připravena na situaci, která po potopení plošiny nastala. V prvním interview po rezignaci připustil, že reakce *BP* byla velmi pomalá a nedostatečná. Situaci také dle jeho názoru ztěžoval obrovský zájem médií, nevládních organizací, veřejnosti a především americké vlády, která byla k *BP* velmi útočná. Uvedl, že po selhání několika pokusů o uzavření vrtu (pomocí kontejneru a poté metodou *Top Kill*) bylo těžké přijít s novým návrhem, jelikož selhání nikdo nepřipouštěl. Vztek veřejnosti a vlády byl dle něj opodstatněný.⁶³

⁶² BP (2010): BP confirms successful completion of well kill operations in gulf of Mexico. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-confirms-successful-completion-of-well-kill-operations-in-gulf-of-mexico.html>, 30. 3. 2014.

⁶³ BBC (2010): Tony Hayward says BP was not prepared for the Gulf spill. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/business-11709027>, 4. 4. 2014.

3.2.2.2 Interpretace vlády

V prvních vyjádřeních k nehodě v Mexickém zálivu vláda zdůraznila, že dle zákona *Oil Pollution Act* z roku 1990 je *BP* jako odpovědná strana za nehodu povinna zaplatit náklady na vyčištění a obnovu zálivu. Zpočátku vláda konstatovala, že *BP* naprosto spolupracuje.⁶⁴

Zanedlouho po nehodě však přišla kritika. Vláda kritizovala *BP* za to, že nebyla schopna zabránit dalšímu úniku ropy a že její reakce na havárii nebyla dostatečně komplexní. Upozorňovala na to, že situace bylo mimo kontrolu *BP* a dožadovala se vysvětlení toho, jak je možné, že bezpečnostní plány v tomto případě neobsahovaly nějaká konkrétní, efektivní opatření. Zástupci *BP* se bránili tím, že udělali vše, co bylo možné a nebyla to chyba pouze *BP*. Vláda rovněž kritizovala fakt, že ještě několik dní po nehodě *BP* žádný únik ropy nekomunikovala i přesto, že oblast kolem vrtu monitorovali roboti a tvrdila, že uniklá ropa pochází pouze z nádrží plošiny *Deepwater Horizon*.⁶⁵

Kritika ze strany vlády se dále zvýšila poté, co 30. dubna ropa dorazila na pobřeží Louisiany. Z operací bylo patrné, že *BP* nemá situaci pod kontrolou a nebyla připravena na havárii takového rozsahu.⁶⁶ Vláda kritizovala vzájemné obviňování firem *BP*, *Transocean* a *Halliburton*, samozřejmě připustila i vlastní chyby. Prezident deklaroval, že se ve svých následných krocích vláda zaměří na Vládní agenturu pro nerostné suroviny (*Minerals Management Service*, dále jen *MMS*), která uděluje těžební licence a vytváří regulace pro těžbu.⁶⁷

11. května poprvé vypovídali zástupci tří společností, kterých se havárie v zálivu přímo dotýkala – *BP*, *Transocean* a *Halliburton* před senátem USA. Zástupci společnosti *BP* tvrdili, že společnost ropnou plošinu nevlastnila, byla pouze jejím

⁶⁴ White House (2010): Press briefing on the BP oil spill in the Gulf Coast. Dostupné na: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/press-briefing-bp-oil-spill-gulf-coast.>, 4. 4. 2014.

⁶⁵ NY Times (2010): BP is criticized over Oil Spill, but US missed Chances to Act. Dostupné na: <http://www.nytimes.com/2010/05/01/us/01gulf.html?pagewanted=all.>, 5. 4. 2014.

⁶⁶ BBC (2010): Pressure Mount on British oil giant BP to tackle slick. Dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8655683.stm.>, 4. 4. 2014.

⁶⁷ BBC (2010): US oil industry watchdog to be broken up. Dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8674073.stm.>, 4. 4. 2014.

provozovatelem, odpovědnost za nefunkčnost bezpečnostního zařízení a tedy i za únik ropy by měl nést majitel, tedy firma *Transocean*. Zástupci *Transocean* však uvedli, že není stále jasné, co bylo příčinou nehody a že za všechny kroky spojené s činností a produkcí plošiny by měl být odpovědný současný provozovatel, tedy *BP*. Obě společnosti pak obvinily třetí firmu *Halliburton* z nekvalitně provedené práce při upevňování vrtu. Ta však uvedla, že postupovala v souladu se standardy *BP*. Toto slyšení opět zvýšilo vlnu kritiky americké vlády, představitelé kritizovali snahu firem vyhnout se odpovědnosti, svalování viny na druhé a absenci konstruktivního návrhu řešení. Podle prezidenta Baracka Obamy byla ropná havárie milníkem nejen pro ropné společnosti, které měly být podrobeny přísnějším regulacím, ale rovněž pro vládu, která měla zajistit dohled nad tímto odvětvím a dbát na bezpečnost těžby.⁶⁸

Velkou negativní reakci vlády následně vyvolaly výroky ředitele společnosti *BP* o tom, že Mexický záliv je velký oceán, a množství uniklé ropy je, vzhledem k jeho velikosti, relativně malé⁶⁹ a posléze jeho tvrzení, že by si svůj život před katastrofou přál zpět více než kdokoli jiný. Prezident Obama prohlásil, že by ho za tyto výroky, které snižují vážnost situace, propustil již dávno. Obama uvedl, že si je vědom toho, že Hayward za celou nehodu sám osobně nemůže, byl však součástí špatného rozhodování firmy a jako její vedoucí představitel by se měl vyvarovat podobných prohlášení.⁷⁰

BP byla kritizována nejen za nedostatečnou reakci na havárii, agentura na ochranu životního prostředí EPA ji podezírala z užívání jiných než povolených chemických látek, které slouží k rozptýlení ropy a především vyššího než povoleného množství. Povolení na používání disperzantů EPA udělila

⁶⁸ Restore the Gulf (2010): MMS inspection Report on Deepwater rights in Gulf of Mexico. Dostupné na: <http://www.restorethegulf.gov/release/2010/05/12/mms-inspection-report-deepwater-rigs-gulf-mexico>., 5. 4. 2014.

⁶⁹ BBC (2010): Barack Obama: No more cosyng up to oil industry. Dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8683714.stm>., 5. 4. 2014.

⁷⁰ BBC (2010): Oil Spill: Barack Obama criticizes BP boss Tony Hayward. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/10262385>., 5. 4. 2014.

společnosti krátce po nehodě, poskytla jí však konkrétní seznam látek i maximální povolené množství, což však společnost dle EPA nedodržela.⁷¹

Z vyšetřování speciální komise, která byla zřízená prezidentem Obamou a měla nestranně vyšetřit okolnosti vedoucí k havárii a následnou reakci na ni vyplývá, že *BP* se dlouho po havárii věnovala zprovoznění bezpečnostního ventilu vrtu, což bylo dle expertů pouze plýtvání časem. Zpráva dále ukazuje, že počáteční reakce na únik ropy, nasazení lodí se stěnami pohlcujícími ropu a letadel shazujících disperzanty byla velmi mírná a personálně i technicky podhodnocená. *BP* navíc najímala k čištění soukromé společnosti s pracovníky, kteří často neuměli dobře anglicky, což vedlo k pomalejší a méně efektivní reakci. Společnost měla navíc možnost využít místní rybáře a dobrovolníky, kteří se o pomoc hlásili a měli více zkušeností (OSC⁷², 2011: 138–140).

Zpráva vyšetřování rovněž uvedla, že pokus o uzavření vrtu metodou *Top Kill*, nebyl dle expertů vhodný k použití v této situaci a vidina úspěchu byla již na počátku minimální. Vzhledem k nedůvěře expertů a naopak podpoře této metody vedením *BP* existuje podezření, že společnost chtěla zlepšit své dobré jméno v důsledku rapidního propadu akcií (tamtéž, 150).

3.2.2.3 Interpretace NGO

Organizace *Gulf Restoration Network* podnikla první přelet nad místem události 26. dubna, v tu dobu byla ropná skvrna již 8 mil široká. I přes prohlášení *BP* ohledně zapojení velkého počtu lodí a letadel GRN zahlédla pouze tři lodě.⁷³ Reakce *BP* na havárii byla podle GRN a dalších environmentálních organizací nedostatečná. Z pozorování organizace vyplývá, že *BP* neměla kapacity, znalosti

⁷¹ Restore the Gulf (2010): EPA: BP must use less toxic dispersant. Dostupné na: <http://www.restorethegulf.gov/release/2010/05/20/epa-bp-must-use-less-toxic-dispersant.>, 4. 4. 2014.

⁷² Oil Spill Commission

⁷³ GRN (2010): Gulf Oil Catastrophe – GRN's view from Above. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201004261215/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/gulf-oil-catastrophe-grns-view-from-above.>, 1. 4. 2014.

ani zkušenosti na to, jak se s katastrofou vypořádat. GRN rovněž kritizovala, že *BP* nepovolila přístup dobrovolníků a expertů, kteří byli připraveni pomoci při vypořádání se s katastrofou. *BP* najímala vlastní personál, který často neměl žádné zkušenosti a pouze malý počet z něj prošel školením. Kdyby *BP* povolila přístup připraveným dobrovolníkům, efekt by byl mnohonásobně větší. GRN dále kritizovala výroky ředitele *BP*, které podceňovaly vážnost situace a její ekonomické a environmentální dopady.⁷⁴

Postupem času navíc GRN obdržovala zprávy o neefektivní pomoci a časté neschopnosti pracovníků najatých *BP* k čištění pobřeží a mokřadů. V mnoha případech neprošli žádným školením, v některých situacích ničili hnízda i vejčička ptáků a zvířatům spíše ubližovali, než pomáhali. Tyto zprávy přicházeli od jiných organizací, médií, ale i veřejnosti.⁷⁵

Dalším problematickým aspektem čištění následků ropné skvrny byly metody, které *BP* používala. Aktivisté GRN tvrdili, že *BP* používá k čištění písku na zasažených plážích tzv. metodu *Surf Washing*, kdy přesouvá znečištěný písek zpět do vody. Toto řešení se GRN jevílo jako neadekvátní. Rovněž používání disperzantů bylo rozporuplné. *BP* dostala od vlády povolení používat konkrétní chemické látky v určitém množství. GRN však potvrdila, že *BP* množství mnohonásobně překročila.⁷⁶

Z výše uvedeného vyplývá, že i přes tvrzení *BP* její adekvátní a dostatečnou reakci na nehodu nelze prokázat. Podle vlády a nevládní organizace *BP* nezasáhla dostatečně, vážnost situace zpočátku zlehčovala a podceňovala. Pochybovat lze i o jejich dostatečných kapacitách, kvalitě využívaného personálu a metodách, které při čištění následků havárie používala. *BP* se podle těchto

⁷⁴ GRN (2010): Louisiana Groups Urge President Obama to Federalize Response to Drilling Disaster. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201005271324/media/press-releases/louisiana-groups-urge-president-obama-to-federalize-response-to-drilling-disaster.>, 1. 4. 2014.

⁷⁵ GRN (2010): Protect Gulf Wildlife, not BP. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201007151414/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/protect-gulf-wildlife-not-bp.>, 1. 4. 2014.

⁷⁶ GRN (2010): BP wants to wash away the evidence. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201007221435/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/bp-wants-to-wash-away-the-evidence.>, 2. 4. 2014.

aktérů rovněž snažila vyhnout odpovědnosti přenesením viny na další společnosti.

3.2.3. Prevence nehody

3.2.3.1 Interpretace BP

Interní dokumentace BP, ke které se dostali novináři deníku *The New York Times*, dokazovala, že v minulosti se vyskytlo několik vážných problémů s plošinou *Deepwater Horizon* a společnost tak měla mít důvody k obavám. Problémy se týkaly stability vrtné funkce bezpečnostního uzavíracího ventilu. Podle *New York Times* ztratila BP v březnu 2010 několikrát kontrolu nad vrtem a dříve měla závažné problémy s uzavěrem. Ke zveřejněným dokumentům se vedení společnosti vyjádřilo vyhýbavě tvrzením, že nikdo nevěřil, že taková situace může znamenat bezpečnostní hrozbu. Dokumenty dále ukazují možnost manipulace s udělením licence k těžbě a opakování zátěžových testů vzhledem k neúspěšným výsledkům.⁷⁷

V závěrečné zprávě vyšetřování nehody plošiny vedeném BP se uvádí, že společnost BP vlastnila licenci k provozu, těžbě a průzkumu dané plošiny od května 2009. Tato licence jí byla udělena MMS zcela standardně na základě předložené dokumentace. Report neuvádí nic o bezpečnostních plánech a konkrétní podobě dokumentace, kterou BP předkládala (BP Investigation Report, 2010: 15).

Ve své výpovědi před kongresem Tony Hayward tvrdil, že společnost BP věnovala dostatečnou pozornost všem bezpečnostním opatřením a rozpočtové škrty společnosti neměly na bezpečnostní opatření a jejich efektivitu žádný vliv.⁷⁸

⁷⁷ NY Times (2010): Documents Show Early Worries About Safety Rig. Dostupné na: http://www.nytimes.com/2010/05/30/us/30rig.html?pagewanted=2&_r=0, 4. 4. 2014.

⁷⁸ BBC (2010): Congress tells Hayward BP ignored oil well dangers. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/10337146>, 3. 4. 2014.

3.2.3.2 Interpretace vlády

Podle dokumentů agentury MMS, která spravuje administrativní úkony spojené s povolením těžby a bezpečnostními předpisy *BP* se spolu s dalšími společnostmi v roce 2009 postavila proti plánovaným přísnějším regulacím v těžebním průmyslu. Ředitel *BP* jako důvod uvedl, že společnost v rámci své korporátní kultury přirozeně dodržuje standardy a normy, které dbají na přísná bezpečnostní opatření a pozitivní vliv na okolí. V takovém případě není zásah státu potřebný. Návrh MMS byl tedy neúspěšný.⁷⁹

Ředitel *BP* byl při své výpovědi před kongresem kritizován za to, že společnost ignorovala možná rizika a nebezpečí těžby v zálivu. Jistota *BP* před nehodou byla dle kongresmanů udivující. Podle jejich názoru bezpečnostní opatření ovlivnili i rozpočtové škrty společnosti. Kongres kritizoval *BP*, že v interní korespondenci a dokumentaci nebyly nalezeny dokumenty o speciálních bezpečnostních opatřeních, která tento vrt vyžadoval. Kritizován byl i ředitel společnosti, jelikož často odmítal odpovídat na jasné otázky.⁸⁰

Na oblast prevence a předcházení nehody se zaměřilo i vyšetřování prezidentem zřízené Národní komise pro nehodu plošiny *Deepwater Horizon*. Zpráva z vyšetřování komise ukázala, že práce na vrtu *Macondo* byly o 6 týdnů za původním plánem a ztráta se odhadovala na více než 58 milionů dolarů. Je tedy pravděpodobné, že se zástupci *BP*, která operace financovala, snažili o časovou i finanční úsporu (OSC, 2011:2). Poukázala na to, že od roku 2008 byly ropné společnosti i vláda ochotné více a více riskovat a udělovat licence k těžbě z důvodů rostoucích cen ropy (tamtéž, 52). Hlubkové podmořské vrty takového rozsahu nebyly běžné a představovaly velká rizika i finanční zátěž, proto byly společnosti ochotné obcházet bezpečnostní opatření (tamtéž, 49).

⁷⁹ NY Times (2010): BP, Other Oil Companies Opposed Effort to Stiffen Environmental, Safety Rules for Offshore Drilling. Dostupné na: <http://www.nytimes.com/gwire/2010/04/27/27greenwire-bp-other-oil-companies-opposed-effort-to-stiff-38887.html>, 4. 4. 2014.

⁸⁰ BBC (2010): Congress tells Hayward BP ignored oil well dangers. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/10337146>, 3. 4. 2014.

Podle komise je vina z velké části i na straně vlády, která nebyla schopná efektivně regulovat těžební průmysl (tamtéž, 56). Navzdory zákonům o ochraně životního prostředí, environmentálním standardům a regulacím žádná z vládních agentur nevěnovala dokumentaci *BP* patřičnou pozornost. Dokumentace *BP* neobsahovala plán reakce na rozsáhlejší poškození vrtu a únik ropy (tamtéž, 82). Tyto materiály jsou společnosti povinné dodat ze zákona dle *Oil Pollution Act* z roku 1990. Součástí materiálů musí být detailní plány reakcí na hrozby, nehody a havárie, ropné skvrny, dále smlouvy s dodavateli a dalšími zapojenými subjekty, kalkulace nákladů ad. Součástí dokumentace *BP* byly 3 možné scénáře případných nehod, odhadovaný maximální únik ropy se pohyboval mezi 28 000 až 250 000 barely. *BP* neuvedla, jaký konkrétní vliv by mohl mít únik na prostředí konkrétní oblasti, neprovedla výzkum prostředí Mexického zálivu, což je ve zkoumání dopadů na jeho ekosystém podstatné (tamtéž, 83–84). Mezi další nedostatky bezpečnostní dokumentace *BP* patřilo jméno uvedeného experta na životní prostředí, který by v případě nehody řídil plány na ochranu konkrétního ekosystému. Uvedeným expertem byl Peter Lutz, který však zemřel několik let předtím, než *BP* žádost o licenci podávala (tamtéž, 133).

Zpráva z vyšetřování také ukazuje, že vrt *Macondo* byl první z tak technologicky náročných vrtů společnosti *BP* a ta pravděpodobně nezhodnotila správně své schopnosti a možnosti (tamtéž, 90).

Podle vyšetřování komise byla důvodem nehody série špatných rozhodnutí společností *BP*, *Halliburton* a *Transocean*. *BP* spolu s firmou *Halliburton* podcenila odolnost a pevnost betonových a cementových směsí, které sloužily k upevnování vrtu a potrubí. Ačkoli existovaly predikce o tom, že směs bude pod takovým tlakem méně stabilní, pracovníci ji přesto použili (tamtéž, 97, 100). Dalším pochybením bylo podcenění nedostatečných výsledků zátěžových zkoušek, které odhalují bezpečnostní rizika (tamtéž, 107). Z vyšetřování komise vyplývá, že *BP* a další společnosti nedostatečně identifikovaly rizika a podcenily řadu jasných negativních ukazatelů. Vrt *Macondo* byl problémový již dříve, a proto bylo na místě více ostražitosti. Vedení *BP* se rovněž dopustilo chyb v řadě

rozhodnutí, kdy zvolilo rychlejší či levnější variantu, pravděpodobně v důsledku finanční i časové ztráty, kterou vrt v době nehody představoval (tamtéž, 123).

3.2.3.3 Interpretace NGO

Na začátku května 2010 zveřejnila GRN své obavy ohledně absence propracovaného krizového plánu společnosti *BP* při těžbě v Mexickém zálivu. GRN tvrdila, že bezpečnostní plán společnosti byl velmi obecný a nevyplýval z něj žádný jasný scénář, jak by společnost reagovala v případě rozsáhlejšího úniku ropy. Zástupci GRN uvedli, že vedení *BP* nepočítalo, že by k takové situaci mohlo vůbec dojít. V dokumentaci se *BP* zmínila o tom, že v případě, že by ropa zasáhla pobřeží USA, byl by vliv velmi negativní, vzhledem ke vzdálenosti plošiny 48 mil od pobřeží to bylo však nepravděpodobné.⁸¹

GRN spolu s dalšími nevládními organizacemi podala 18. května žalobu na vládní agenturu pro nerostné suroviny MMS. Předmětem žaloby bylo udělení licence společnosti *BP* k těžbě v Mexickém zálivu i navzdory nekompletní dokumentaci. Podle zákona MMS může udělit povolení k těžbě pouze na základě detailní dokumentace, jejíž součástí jsou i plány rozsáhlejší nehody. Tyto plány zahrnují konkrétní modelové situace a reakce společnosti, odhady možného úniku ropy, bezpečnostních plánů a záložních bezpečnostních plánů. Součástí dokumentace měla být i analýza možných dopadů na životní prostředí. Podle zdrojů GRN byla dokumentace *BP* schválena a povolení uděleno bez těchto konkrétních podkladů. Nedostatečná regulace a důslednost ze strany MMS a nepřipravenost a podcenění situace ze strany *BP* a dalších společností tak způsobilo katastrofu pro životní prostředí.⁸²

⁸¹ GRN (2010): Documents show BP had no plan. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201005011239/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/bp-oil-drilling-disaster-documents-show-bp-had-no-plan.>, 8. 4. 2014.

⁸² GRN (2010): Fishermen and Conservationists Sue US Department of Interior For Illegal Waivers of Blowout and Spill Response Planning in BP Oil Drilling Disaster Dostupné na: <http://healthygulf.org/201005181296/media/press-releases/bp-oil-disaster-lawsuit-filed-against-mms.>, 4. 4. 2014.

Organizace GRN upozornila na rozhovor se zaměstnanci ropné plošiny *Deepwater Horizon* zveřejněný CNN 9. června. Z rozhovoru vyplývá, že vliv na událost měli i rozpočtové škrty a ignorování bezpečnostních nařízení a standardů. Zaměstnanci uvedli, že závěrečné práce na vrtu měly již 5 týdenní zpoždění a vedení *BP* se snažilo proces co nejdříve urychlit. V den výbuchu plošiny proběhla podle výpovědí zaměstnanců hádka mezi manažery *BP* a řídicími pracovníky *Transocean* (jejichž posádka byla na plošině nejvíce zastoupena) ohledně urychlení zátěžové zkoušky tím, že místo těžebního bahna, které se používá ke snižování tlaku při těchto testech, použijí lehčí mořskou vodu, jež zároveň proces urychlí. Zaměstnanci rovněž potvrdili absenci propracovaného krizového plánu a doplnili, že docházelo ke snižování stavů a v případě protestů proti nařízení jim hrozilo, že budou propuštěni.⁸³

Ředitelka GRN Cynthia Sarthou vypovídala v rámci vyšetřování nehody *Deepwater Horizon*. Uvedla, že vina je nejen na straně společnosti *BP* a dalších zúčastněných firem, které měly dbát na bezpečnost a vliv své činnosti na okolí, ale rovněž na straně vlády. Ta nebyla schopná efektivně regulovat těžební průmysl a mezerami v legislativě dopomohla k této události.⁸⁴ Vládní vyšetřování nehody v Mexickém zálivu prokázalo, že pro společnost *BP* nebylo obcházení regulací a standardů ničím novým, to však platí pro většinu ropných společností. Není pravda, že *BP* jako jediná riskovala bezpečí svých pracovníků, ohrožení životního prostředí a zdraví. Nehoda v Mexickém zálivu demonstrovala problém celého odvětví těžebního průmyslu. Sarthou proto zdůraznila, že je nutné zpřísnit vládní regulace této oblasti a neumožnit ropným společnostem, aby hazardovali tak jako doposud.⁸⁵

⁸³ CNN (2010): Rig Survivors: BP ordered shortcut on day of blast. Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2010/US/06/08/oil.rig.warning.signs/index.html>, 7. 4. 2014.

⁸⁴ GRN (2010): Testifying before Congress. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201007231439/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/testifying-before-congress>., 8. 4. 2014.

⁸⁵ GRN (2010): Federal statistics show BP is not worst offender among oil companies. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201008041465/media/press-releases/federal-statistics-show-bp-is-not-worst-offender-among-oil-companies>., 7. 4. 2014.

Společnost *BP* i přes problémy se zařízením v minulosti nepotvrdila, že by z její strany došlo k nějakému pochybení v oblasti prevence nehody. Tvrzení ostatních aktérů však tato pochybení dokazují. Již samotná dokumentace potřebná k obdržení licence k těžbě nebyla v pořádku. Neobsahovala dostatečné havarijní plány, nebyla zaměřená na konkrétní prostředí, ve kterém společnost operuje. Dalším pochybením v oblasti prevence nehody byly rozpočtové škrty, které vedly k urychleným rozhodnutím, jejichž cílem bylo ušetřit čas i peníze. Společnost *BP* pravděpodobně přecenila své schopnosti a nejednala se zaměstnanci, kteří ji na nedostatky upozorňovali adekvátně.

3.2.4. Transparentnost

3.2.4.1 Interpretace *BP*

BP na svých webových stránkách zveřejnila informace o nehodě z 20. dubna 2010. Uvedla, že se společnosti nepodařilo uvést do provozu uzavírací ventil vrtu. Společnost *BP* tvrdí, že ihned potom, co vyšlo najevo, že z vrtu uniká ropa, převzala veškerou odpovědnost za čištění zálivu a pracovala pod dozorem federální vlády na tom, aby co nejrychleji zabránila šíření ropy a problémů v zálivu.⁸⁶

Ihned po nehodě začala *BP* spolu s dalšími firmami pod dozorem federální vlády odstraňovat škody a čistit ropnou skvrnu. Jejím primárním cílem bylo vyřešení úniku ropy. Odhady množství úniku ropy jsou dodnes předmětem soudních sporů. *BP* tvrdí, že odhady množství uvedené vládou jsou nadhodnocené, jelikož vláda do těchto odhadů nezapočítává množství ropy, které se *BP* podařilo odčerpát z unikajícího vrtu (podle vládních odhadů uniklo až 5 milionů barelů, oficiálním odhadem *BP* je 3,26 milionů barelů, jelikož 810 000 barelů se

⁸⁶ BP (2014): Deepwater Horizon accident and response. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/gulf-of-mexico-restoration/deepwater-horizon-accident-and-response.html>, 1. 4. 2014.

společnosti podařilo přečerpat). Ihned po nehodě však *BP* začala platit náklady na zajištění vrtu a čištění zálivu.⁸⁷

Původním zveřejněným odhadem množství úniku ropy bylo 1 000 barelů denně. Toto číslo bylo od začátku kritizováno jako velmi umírněné. Po zveřejnění videa vrtu s unikající ropou 12. května zvýšila odhad na 5 000 barelů denně.⁸⁸ Na počátku června *BP* opět zvýšila odhady množství unikající ropy, odhad úniku se pohyboval mezi 20 000 a 40 000 barely ropy denně.⁸⁹

Na kritiku vlády a veřejnosti, že *BP* zveřejňuje informace o nehodě pouze částečně, reagovala společnost demonstrací své transparentnosti. Uvedla, že v plné míře spolupracuje s vládními agenturami a snaží se americké veřejnosti poskytnout co nejvíce informací. Ředitel *BP* uvedl, že veřejnosti poskytne takové množství informací, aby mohla zhodnotit, jaký vliv bude mít havárie na jejich životy a životní prostředí a zda *BP* reaguje dostatečně. Rovněž uvedl, že *BP* pravidelně zveřejňuje informace na svých webových stránkách a v rámci tiskových prohlášení.⁹⁰ Aby mohla veřejnosti poskytnout největší možné množství informací o nehodě, ustavila speciální komisi, která prošetří příčiny havárie. Před zveřejněním výsledků vyšetřování vedení *BP* uvádělo, že nelze s jistotou říci co je příčinou nehody.⁹¹

⁸⁷ BP (2014): Containing the leak. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/gulf-of-mexico-restoration/deepwater-horizon-accident-and-response/containing-the-leak.html>, 1. 4. 2014.

⁸⁸ BBC (2010): BP says more oil than estimated is gushing into Gulf. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/10133413>, 5. 4. 2014.

⁸⁹ BBC (2010): Experts double estimates of BP oil spill size. Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/10290238>, 4. 4. 2014.

⁹⁰ BP (2010): BP reiterates oil spill response transparency. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/BP-reiterates-oil-spill-response-transparency.html> 31. 3. 2014.

⁹¹ BP (2010): BP briefs US Government on Initial Perspectives of Deepwater Horizon Investigation Focus is on Seven Control Mechanism. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-briefs-us-government-on-initial-perspectives-of-deepwater-horizon-investigation-focus-is-on-seven-control-mechanisms.html>, 1. 4. 2014.

3.2.4.2 Interpretace vlády

Již 28. dubna vláda prohlásila, že únik ropy je mnohonásobně větší, než byly původní odhady *BP* a do moře vytéká minimálně 5 000 barelů ropy denně.⁹²

Na nátlak vlády a veřejnosti *BP* zveřejnila video vrtu s unikající ropou. Vzápětí *BP* zvýšila odhad množství ropy, která unikala do moře. Experti však tvrdili, že množství bylo stále mnohem vyšší. Vláda kritizovala *BP* za to, že i přes závazek, že ji bude *BP* bezprostředně informovat, stejně jako veřejnost, nebyly informace dostupné.⁹³ Na počátku června *BP* opět přehodnotila odhady množství úniku ropy. Společnost uvedla, že denně uniká z vrtu 40 000 barelů, toto číslo potvrdili i odborníci.⁹⁴

Ostré reakce vlády následovaly 8. září 2010 po zveřejnění téměř dvousetstránkového reportu nezávislého vyšetřování *BP* o příčinách nehody těžební plošiny *Deepwater Horizon*. Mnoho úředníků a politiků zpochybnilo objektivitu a nezávislost vyšetřování a čekalo na pravdivý report, který by objasnil příčinu úmrtí 11 lidí a úniku tak velkého množství ropy do Mexického zálivu. Hlavním předmětem kritiky bylo uvedení 8 důvodů, které zapříčinily katastrofu, z reportu však vyplynulo, že *BP* je odpovědná pouze za minimum z nich. Spíše než za nezávislé vyšetřování kritici označili dokument jako snahu o vylepšení image *BP*, která se snažila z události vyjít, jak nejlépe to bylo možné.⁹⁵

Vyšetřování vládní komise potvrdilo, že si *BP* musela být vědoma toho, že do moře po nehodě uniká více než 1 000 barelů ropy denně, což bylo ještě 4 týdny od nehody jejím oficiálním odhadem (OSC, 2011: 133). Původním odhadem bylo rozmezí 1 000 – 5 000 barelů ropy denně, řada expertů však odhadovala, že se jedná minimálně o 5 000 – 26 000 barelů denně. Po zveřejnění záběru

⁹² White House (2010): Press Briefing BP oil spill Gulf Coast. Dostupné na:

<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/press-briefing-bp-oil-spill-gulf-coast>, 4. 4. 2014.

⁹³ BBC (2010): BP says more oil than estimated gushing into Gulf. Dostupné na:

<http://www.bbc.co.uk/news/10133413>, 5. 4. 2014.

⁹⁴ BBC (2010): Experts double estimates of BP oil spill size. Dostupné na:

<http://www.bbc.co.uk/news/10290238>, 4. 4. 2014.

⁹⁵ Politico (2010): Ed Markey swipes at internal BP report. Dostupné na:

<http://www.politico.com/news/stories/0910/41892.html>, 5. 4. 2014.

unikající ropy se odhady expertů zvýšily na 20 000 – 100 000 barelů ropy denně. Oficiální odhad se později ustálil na 50 000. *BP* však tvrdila, že její původní odhady nebyly chybné (tamtéž: 147).

Zpráva o vyšetřování komise se zaměřila i na hodnocení vyšetřování, které vedla *BP*. Podle komise mělo velmi úzký záběr a *BP* ignorovala některé faktory, které měly na událost zásadní vliv. Výsledkem vyšetřování *BP* byla řada lidských a technických pochybení, report se však nevěnoval podcenění bezpečnostních opatření, absenci havarijních plánů a nedostatečné korporátní kultuře, i přesto, že *BP* deklarovala, že bezpečnost je na prvním místě (tamtéž, 223). Z vyšetřování vládní komise vyplývá, že nehodě šlo předejít. *BP* neadekvátně spolu s dalšími společnostmi identifikovala rizika.

3.2.4.3 Interpretace NGO

Organizace GRN krátce po havárii vyjádřila obavy, že i přes dohled federální agentury a pobřežní stráže na jednání *BP*, společnost brání přístupu do oblastí, které jsou spojeny s únikem ropy. GRN uvedla, že místo profesionálů, aktivistů a dobrovolníků, kteří jsou vyškolení a mají co nabídnout, *BP* využívala k boji se skvrnou vlastní personál, který mnohdy nově najímala, a byl vůči společnosti loajální. GRN uvedla obavu konfliktu zájmů společnosti a protestovala proti zamítání přístupu odborníků a aktivistů do oblastí, kde by mohli provést nezávislý sběr dat a vzorků. GRN byla rovněž názoru, že záběry poškozeného vrtu a úniku ropy měla společnost zpřístupnit bezprostředně po nehodě. Netransparentní chování *BP* bylo podle GRN důvodem k obavám, že skutečný dopad katastrofy na Mexický záliv může být mnohem větší, než se uvádělo.⁹⁶

⁹⁶ GRN (2010): GRN concerned with BP controlled sampling restrictions of independent monitoring. Dostupné na: <http://healthygulf.org/201005121269/media/press-releases/gulf-restoration-network-concerned-with-bp-controlled-sampling-restrictions-of-independent-monitoring..>, 30. 3. 2014.

Vzhledem k prodlevě zveřejnění videa GRN uvedla možnost, že *BP* záměrně ovlivňuje odhady množství úniku ropy a zadržuje data, která by pomohla objasnit příčiny a skutečný rozsah havárie k tomu, aby ochránila své jméno a značku.⁹⁷

Zveřejnění záběrů unikající ropy zvedlo vlnu kritiky vztahující se k množství unikající ropy podle oficiálních odhadů. GRN odkazuje na článek zveřejněný v *The New York Times*, ve kterém experti napadají *BP*, kvůli metodě výpočtu, kterou pro únik ropy použila. V té době byli totiž dostupné mnohem přesnější metody. Oficiální odhady zpochybnil odborník Alan Lewis, který tvrdil, že každému musí být jasné, že při tak rychlém průtoku ropy uniká mnohem více. Množství odhadoval na 60 tisíc barelů denně. GRN kritizovala prohlášení *BP* o tom, že důležité je pro ně ropu zastavit a ne změřit. Množství bylo však důležité pro odhad, jaký bude vliv havárie na životní prostředí.⁹⁸

V rámci kritiky ohledně bránění nezávislého monitorování situace GRN upozornila na incident z 18. května, kdy bylo štábu reportérů televizní stanice CBS zamezeno v přístupu do oblasti a provedení pozorování. Reportéři byli zastaveni pobřežní stráží, nařízení však vydala *BP*. Z právního hlediska na to společnost neměla nárok. Obavy ohledně snahy zamezit nezávislému monitorování a vyšetřování utvrdilo i dřívější zamítnutí přeletu nad oblastí aktivistům GRN, kteří chtěli zmapovat čištění ropné skvrny.⁹⁹

Také GRN patřila mezi kritiky výsledků vyšetřování příčin nehody ropné plošiny vedeném *BP*. Vyšetřování prokázalo mnoho technických a lidských chyb. Nevěnovalo se však postupu po nehodě, kde došlo podle GRN k dalším pochybením. Vyšetřování prováděli navíc zaměstnanci *BP* či lidé *BP* pověření, GRN jej tedy neoznačila za věrohodné a nestranné. Z reportu o vyšetřování bylo patrné, že *BP* chtěla poukázat především na vinu dalších společností –

⁹⁷ GRN (2010): BP oil drilling disaster spill 5 times worse than first thought. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201004291226/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/bp-oil-drilling-disaster-spill-5-times-worse-than-first-thought.>, 30. 3. 2014.

⁹⁸ NY Times (2010): Size of Spill underestimated scientist say. Dostupné na: http://www.nytimes.com/2010/05/14/us/14oil.html?_r=0., 7. 4. 2014.

⁹⁹ GRN (2010): Video CBS reporters threatened with arrest. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201005191299/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/video-cbs-reporters-threatened-with-arrest.>, 8. 4. 2014.

Transocean a *Halliburton*. *BP* navíc uvedla, že veškerá dokumentace týkající se bezpečnostních opatření byla připravena podle standardů. Podle GRN bylo tedy otázkou, proč se jevílo chování *BP* v prvních dnech po nehodě tak rozpačitě. GRN kritizovala výstup vyšetřování jako snahu obvinít další společnost místo toho, aby se společnost zaměřovala na důležitější rekonstrukci životního prostředí.¹⁰⁰

Také v otázce transparentnosti se tvrzení *BP* a dalších aktérů vylučují. Dle svého tvrzení společnost *BP* informovala o skutečném vývoji situace, množství unikající ropy a rozsahu havárie vládu i veřejnosti prostřednictvím svých webových stránek a tisku. Z tvrzení dalších aktérů však vyplývá, že *BP* o úniku ropy podávala nepravdivé informace, snažila se omezit přístup do oblasti médiím i nezávislým pozorovatelům a znemožnit tak nestranné vyšetřování. Společnost *BP* se rovněž snažila vyhnout vině zdůrazňováním pochybení společností *Transocean* a *Halliburton*.

3.3. Vzorce chování BP

Následující část se věnuje dalším dvěma haváriím *BP*, jedná se o havárii rafinérie Texas City v roce 2005 a havárie potrubí v *Prudhoe Bay* na Aljašce v roce 2006. Cílem části je zjistit, zda se v podobných situacích, jako byla nehoda ropné plošiny *Deepwater Horizon*, objevují či neobjevují podobné vzorce chování společnosti *BP*.

Havárie rafinérie Texas City

K výbuchu rafinérie Texas City, třetí největší rafinérie v USA, došlo 23. března 2005. Nehoda si vyžádala 15 životů a 170 zraněných osob. Výsledky vyšetřování prokázaly, že příčinou nehody bylo systematické nedodržování bezpečnostních

¹⁰⁰ GRN (2010): BPs self investigation admits huge mistakes. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201009081492/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/bps-self-investigation-admits-huge-mistakes.>, 30. 3. 2014.

standardů, zastaralé zařízení a nevalná firemní kultura v oblasti bezpečnosti. Rafinérie *Texas City* přešla do vlastnictví společnosti *BP* v roce 1998, kdy se sloučila se společností *Amoco*. Již v tuto dobu bylo zařízení velmi zastaralé a představovalo potenciální riziko a dle vyšetřování působilo jako z 50. let. V roce 2002 se hovořilo o investici do modernizace *Texas City*, společnost *BP* tak nakonec neučinila z několika důvodů, včetně snižování nákladů (OSC, 2011: 219).

Vyšetřování uvádí, že stejně jako v případě *Deepwater Horizon* se i na *Texas City* objevilo několik problémů, které upozorňovaly na špatný stav zařízení. Od počátku provozu do roku 2005 si dokonce vyžádala 25 životů. I přes nutnost modernizace zařízení v roce 1999 snížila *BP* jeho rozpočet o 25 %, v roce 2005 to bylo dalších 25 % i přesto, že většina zařízení byla v havarijním stavu, se od plošiny očekával stejný výkon (tamtéž, 221).

Nehoda byla způsobena organizačními a bezpečnostními deficity na všech úrovních zaměstnanců *BP*. Očividné varovné signály blížící se nehody byly zjevné několik let, zaměstnanci *BP* to však ignorovali (US Chemical Safety and Hazard Investigation Board, 2007: 18). *BP* také používala nedostatečné metody k měření bezpečnostních podmínek na pracovišti. Malé procento zranění na pracovišti znamenalo, že úroveň bezpečnosti je v pořádku. Společnost *BP* byla obeznámena s předchozí bilancí a nehodami rafinérie pod vlastnictvím *Amoco* a zařízení měla hodnotit jako rizikové. Rozpočtové škrty provázely rafinérii již od 90. let pod vlastnictvím společnosti *Amoco*, *BP* v nich nadále pokračovala (tamtéž: 19–20).

Vyšetřování odhalilo sérii příčin, která vedla k havárii rafinérie *Texas City*. Mezi ně patřilo již zmíněné snižování nákladů, rozpočtové škrty, zastaralost a žádné investice do modernizace zařízení. Na produkci zařízení byl zároveň kladen důraz. Vedení *BP* spoléhalo na nízké procento zranění jako na hlavní bezpečnostní indikátor, což vedlo k naprostému zkreslení bezpečnostních procesů (tamtéž, 25). Další příčinou byla nedůslednost zaměstnanců, kteří

vykazovali kontrolní prohlídky i bez toho aniž by je opravdu provedli. Vedla je k tomu nejen nedostatečná firemní kultura odpovědnosti, ale také nedostatek času a problémy, které si tím mohli způsobit. Vedení rafinérie nedostatečně dbalo na kontrolu bezpečnostních operací a postupů a neimplementovalo adekvátní dohled nad bezpečností. Vedení i zaměstnanci byli rovněž nedostatečně proškoleni v oblasti bezpečnosti. V případě, kdy došlo k nahlášení problému či závady, byla reakce manažerů minimální, nebo přišla pozdě (tamtéž, 26).

Havárie potrubí v Prudhoe Bay

Téměř rok po havárii v Texasu měla společnost *BP* problémy s únikem ropy v *Prudhoe Bay* na Aljašce. Vzhledem ke špatnému stavu neudržovaného potrubí uniklo přes 212 000¹⁰¹ galonů ropy (OSC, 2011: 222).

Vláda obvinila společnost *BP* z toho, že i přes rekordní zisky nedostatečně kontrolovala stav svých ropovodů, snižovala náklady na provoz a také ignorovala, nebo dokonce vyhrožovala zaměstnancům, kteří na nedbalosti upozorňovali. Vzhledem k vzácnému ekosystému tundry a důležitosti ropovodů byla událost věnována velká pozornost. Vedení *BP* potvrdilo, že stavu potrubí nevěnovalo dostatečnou pozornost a to z toho důvodu, že nepředpokládalo jakékoli problémy. Síť potrubí v dané oblasti však nebyla dostatečně zkontrolována již přes deset let. *BP* byla rovněž kritizována za nepoužití sondy, která detekuje korozi, místo toho prováděla pouze nepřesná ultrazvuková vyšetření. Při poslední řádné kontrole potrubí v roce 1992 bylo navíc v potrubí zjištěno množství vápníku, který vede ke korozi. *BP* tedy měla takový vývoj předpokládat.¹⁰²

Dalším výsledkem vyšetřování bylo, že řada kontrolorů ropovodů neprošla řádným školením. Vedení *BP* bylo o dobrém stavu potrubí přesvědčeno natolik, že vyzývalo své kontrolory k nedostatečné kontrole potrubí v oblasti *North*

¹⁰¹ přes 5 000 barelů

¹⁰² USA Today (2006): Congressmen slam BP executives at Alaskan oil hearing. Dostupné na: http://usatoday30.usatoday.com/money/industries/energy/2006-09-07-bp-hearing_x.htm, 10. 4. 2014.

Slope.¹⁰³ Pro oblast *Prudhoe Bay* a celou Aljašku to byla druhá nejhorší havárie od nehody tankeru *Exxon Valdez* v roce 1989. Ochránci životního prostředí jí označili za jednu z nejhorších katastrof pro životní prostředí. V srpnu téhož roku došlo navíc v oblasti k dalším, i když menším únikům ropy.¹⁰⁴

3.4. BP jako ideální typ společensky odpovědné korporace

V následující části budeme porovnávat chování společnosti *BP*, vyplývající z interpretací různých aktérů v předešlé části s ideálním typem společensky odpovědné firmy v oblasti životního prostředí, který jsme definovali v předchozí části. Vzhledem k téměř absolutní shodě a vzájemnému se doplňování interpretací vlády a nevládní organizace nebylo nutné jejich tvrzení rozdělovat a jsou tedy ve společném odstavci.

Společensky odpovědná korporace v oblastech životního prostředí splňuje tyto podmínky:

Snaží se o minimální dopad na životní prostředí

Společnost *BP* poskytla vládě kompletní dokumentaci s detailními bezpečnostními plány, jejím zájmem byla především bezpečnost procesních operací. Ihned po nehodě se snažila o minimalizaci způsobených škod. Spolu s dalšími firmami nasadila flotilu s ponornými stěnami, které měly zabránit šíření ropy, což bylo jejím hlavním cílem. Dále přečerpávala znečištěnou vodu a do boje proti ropné skvrně nasadila velké množství personálu a dobrovolníků. Z pohledu *BP* tedy vyplývá, že její chování slučovalo s daným bodem ideálního typu.

¹⁰³ Fox News (2006): House Investigation of BP Oil Spills Finds Cost-Cutting at Fault. Dostupné na: <http://www.foxnews.com/story/2007/05/16/house-investigation-bp-oil-spills-finds-cost-cutting-at-fault/>, 10. 4. 2014.

¹⁰⁴ BBC (2006): Alaska hit by massive oil spill. Dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/4795866.stm>, 10. 4. 2014.

O snaze o minimální dopad na životní prostředí však pochybují další dva aktéři – americká vláda a nevládní organizace GRN. *BP* dle jejich tvrzení podcenila preventivní opatření, neměla dostatečně propracované bezpečnostní plány ani vypracované scénáře případných nehod, díky kterým by mohla minimalizovat dopady nehody na životní prostředí. V dané dokumentaci společnost nereflektovala prostředí Mexického zálivu, což je ve snaze o jeho ochranu a minimální dopad jedním ze zásadních faktorů. Místo snahy o minimální dopad na životní prostředí se společnost spíše soustředila na vlastní profit. Z pohledu vlády a GRN se chování *BP* neslučovalo daným bodem ideálního typu.

Vyhodnocuje rizika, která jsou s její činností spojena, provádí průzkumy a studie pro získání co největšího počtu informací o hrozbách, možnostech a výzvách

Společnost *BP* dle svého tvrzení předložila řádnou dokumentaci, jejíž součástí bylo hodnocení rizik, hrozeb a výzev, společnost navíc používala nejlepší dostupná technologická zařízení. Z pohledu *BP* se v uvedeném bodě chování společnosti slučovalo s ideálním typem.

Vláda i GRN však uvádějí, že *BP* neprovedla hodnocení rizik pro konkrétní oblast Mexického zálivu, její bezpečnostní plán nebyl propracovaný, dokonce jako experty uváděl osoby několik let po smrti. Aktéři tvrdí, že vyhodnocování rizik společností *BP* nebylo dostatečné a společnost rovněž přecenila své schopnosti v těžbě i v reakci na havárii. Její chování se v daném bodě podle vlády a GRN s ideálním typem neslučuje.

Komunikuje potenciální rizika, poskytuje dostatečné, pravdivé a jasné informace všem zainteresovaným stranám a do zásadních rozhodovacích procesů zapojuje stakeholdery

Podle interpretace *BP* jednala společnost během nehody transparentně, poskytovala vládě i veřejnosti jasné informace o množství uniklé ropy, operacích na obnovu zálivu a vlivu na životní prostředí. Z jejího pohledu chování odpovídá ideálnímu typu.

Z interpretací vlády a GRN vyplývá, že *BP* spíše zlehčovala skutečný vliv havárie a rizik z ní vyplývajících. Její odhady o množství uniklé ropy byly velmi podhodnocené a společnost bránila nestrannému monitorování a vyšetřování. Z pohledu vlády a GRN se její jednání neslučovalo s ideálním typem.

V případě absence zákonů a regulací, které upravují konkrétní oblast, jedná odpovědně a svou činnost reguluje pomocí kodexů a standardů

BP má velmi propracovanou CSR strategii a má vysokou úroveň korporátní kultury. Z tohoto důvodu se vyjádřila v roce 2009 spolu s dalšími těžebními společnostmi proti zpřísnění vládních regulací. Svou činnost reguluje vsouladu se svou CSR strategií. Z pohledu *BP* odpovídá v daném bodě její chování ideálnímu typu.

Z pohledu vlády a GRN však závazky k odpovědnosti a seberegulaci společnosti *BP* nebyly dostatečné. Společnost svou činnost významně neomezovala a nejednala odpovědně. Navíc měla podle zákona při podávání žádosti o licenci doložit kompletní dokumentaci, což nesplnila. Z pohledu vlády a GRN se její chování s ideálním typem v daném bodě neslučuje.

Je transparentní, zvláště v případech nehod a havárií, kdy informuje o stavu a vývoji situace, dalších hrozbách a vzniklých škodách

Společnost *BP* tvrdí, že o průběhu nehody a jejích dopadech byla naprosto transparentní, poskytovala informace o vlivu nehody, uniklém množství ropy, zachyceném množství ropy i finanční částce, kterou v reakci na havárii poskytla. Její chování bylo tedy v souladu s daným bodem ideálního typu.

Tvrzení americké vlády a GRN však napovídá spíše tomu, že se *BP* snažila skutečný dopad nehody utajit, neinformovala pravdivě o rozsahu úniku ropy a zamezovala přístupu do oblasti s cílem znemožnit nezávislé vyšetřování, které by odhalilo skutečný rozměr havárie. Z pohledu vlády a GRN chování *BP* neodpovídá ideálnímu typu.

V rámci své činnosti preferuje preventivní přístup (i v případě, že je finančně náročnější) – dbá na kontroly stavu technického zařízení, investuje do oprav, obnovy a inovací, předchází rizikovým situacím, aby minimalizovala hrozbu nenávratných škod

BP deklaruje svůj odpovědný a preventivní přístup sloganem *Safety First*. Bezpečnost je pro ni klíčovou prioritou, v rámci korporátní struktury má dobře propracovaný bezpečnostní systém, jehož součástí je několik kontrolních mechanismů. Součástí dokumentace k těžbě v Mexickém zálivu byla detailní bezpečnostní opatření, společnost tvrdí, že používala nejlepší dostupné technologie. Její chování tedy odpovídá preventivnímu přístupu a tedy ideálnímu typu.

Z interpretace vlády a GRN však preventivní přístup BP k těžbě v Mexickém zálivu nevyplývá. Rozpočtové škrty a snaha o snížení nákladů spíše naopak vedly k zanedbání prevence a bezpečnostních opatření. BP se snažila proces průzkumu v zálivu urychlit, vzhledem k jeho 5 týdennímu zpoždění a místo prevence se soustředila na návrat zisku. Takové jednání v případě BP není bezprecedentní. Nehody v Texasu a na Aljašce byly přímo způsobeny špatným stavem technického zařízení, zanedbáním údržby a nedostatečné prevence. Pohledy vlády i GRN v daném bodě vylučují ideální typ.

Postupy a technologie jsou v souladu s myšlenkami a cíly udržitelného rozvoje a zájmy okolí

Společnost BP tvrdí, že používá nejlepší a nejšetrnější dostupné technologie. V reakci na havárii v Mexickém zálivu spolupracovala s vládní agenturou pro životní prostředí EPA a s jejím povolením používala konkrétní látky a množství k rozpouštění ropy. Do čistících akcí zapojila řadu dobrovolníků, které proškolila, aby pomáhali co nejšetrněji a efektivně. Ihned po havárii poskytovala velkou finanční pomoc zasaženým oblastem s cílem vypořádat se s následky havárie. Její chování tedy bylo v souladu s ideálním typem.

Reakce vlády a GRN však uvádí, že se firma orientovala na krátkodobý zisk, snažila se uspíšit procesní operace, což vedlo k havárii. V reakci na ni *BP* nepoužívala efektivní a šetrné metody k čištění, jednalo se např. o nadměrné užívání disperzantů a metodu *Surf Washing*. Společnost najímala na čisticí akce cizí personál, který nebyl řádně proškolen a nevyužila služby dobrovolníků a odborníků, kteří se hlásili. Její chování se z pohledu vlády a GRN s ideálním typem v daném bodě neslučuje.

Využívá ekologicky šetrné technologie, které zabraňují znečištění a snižují dopad činnosti na životní prostředí

Tento bod nelze na základě dat z případové studie porovnat.

Dbá na bezpečí svých pracovníků, kteří pracují s rizikovými materiály, látkami či v rizikovém prostředí

V rámci své CSR strategie *BP* propaguje slogan *Safety First*, který odráží propracované bezpečnostní systémy, které slouží k ochraně pracovníků a činnosti. Zpráva z vyšetřování *BP* však kromě lidských pochybení uvádí i technické problémy a tedy rizikové prostředí. V tomto bodě tedy nelze říci, že se *BP* chovala dle ideálního typu.

Dodržování bezpečných a zdravých pracovních podmínek společností *BP* zpochybňuje tvrzení vlády a GRN. Aktéři bezpečnost zpochybňují vzhledem k obětem na životech a zraněním v případě nehod v Mexickém zálivu a Texasu. V tomto odvětví je riziko pro pracovníky vyšší, dá se však snížit prevencí, propracovaným bezpečnostním opatřením a investicemi do nejlepších dostupných a bezpečných technologií. V případě nehody v zálivu společnost *BP* podcenila bezpečnostní opatření a havarijní plán. Nehoda v Texasu byla jasně způsobená zastaralostí technického vybavení. Z pohledu vlády a GRN *BP* nesplňuje chování ideálního typu v tomto bodě.

Z pohledu společnosti *BP* vyplývá, že se její jednání téměř ve všech bodech slučovalo s ideálním typem odpovědné firmy v oblasti životního prostředí a lze ji

tedy považovat za odpovědnou. Naopak pohled vlády a nevládní organizace GRN naznačuje, že se jednání společnosti *BP* s ideálním typem odpovědné firmy v oblasti životního prostředí neslučuje.

Závěr

Společenská odpovědnost firem je dynamicky se rozvíjející normou, prostřednictvím které aktéři regulují svoji činnost, přijímají dobrovolný závazek k etickému, odpovědnému jednání, které bude mít pozitivní vliv nejen na ně samotné, ale i na společnost jako takovou. Tyto závazky se zpravidla týkají tří oblastí: ekonomické, sociální a environmentální. V současnosti se CSR těší velké pozornosti ze strany mezinárodních iniciativ a organizací, které se jí snaží propagovat. Tento zvyšující se zájem o CSR způsobil, že se společenská odpovědnost stává závaznou normou. Existuje však i řada kritiků společenské odpovědnosti, mezi jejich argumenty patří, že hlavní a jedinou odpovědností firem je zvyšovat zisk a CSR odmítají jako socialistickou praxi. Dále kritizují, že společnosti využívají CSR především jako marketingový nástroj a nedodržují to, k čemu se zavázaly.

Tématem předkládané práce je korporátní společenská odpovědnost společnosti *BP*, jedné z největších ropných společností na světě. Odpovědný přístup k podnikání je pro kulturu společnosti velmi důležitý, sama sebe označuje za dobrého občana, pravidelně vydává zprávy o své odpovědné činnosti a pozitivním přístupu k životnímu prostředí a aktivně se angažuje v různých iniciativách, které CSR propagují a podporují. Deklaruje, že se snaží být dobrým distributorem, odpovědným občanem a zaměstnavatelem. Vzhledem k technologicky náročnému a rizikovému odvětví podnikání je pro ni prioritou důraz na bezpečnost operací. Jako člen platformy *Global Compact* je společnost zavázána dodržovat deset principů v oblasti lidských práv, pracovních práv, životního prostředí a korupce.

Cílem této práce bylo zjistit, zda chování společnosti *BP* odpovídalo jejím závazkům společensky odpovědného přístupu i v případě havárie v Mexickém zálivu. Na základě principů *Global Compact* byl definován ideální typ společensky odpovědné firmy v oblasti životního prostředí, který byl posléze porovnán s chováním vyplývajícím z interpretací samotné *BP*, americké vlády a

nevládní organizace. Práce se soustředila na tři hlavní oblasti – přístup *BP* k nehodě, prevence nehody a transparentnost.

Z dat z případové studie vyplývá, že se tyto interpretace velmi lišily. Společnost *BP* po nehodě tvrdila, že veškeré následky nehody a úniku ropy vyčistí, ihned nasadila adekvátní techniku a snažila se rychle uzavřít poškozený vrt. Její tvrzení působila sebejistě, společnost ubezpečovala okolí, že se se situací vyrovná a následky nebudou velké. Evidovala navíc velké množství dobrovolníků, kteří jí pomohli dostatečně reagovat. Své pozdější neúspěchy zdůvodňovala technickou náročností operací. Chování společnosti *BP* po nehodě a její adekvátní reakci zpochybnil na konci roku 2010, v tu dobu již bývalý ředitel Tony Hayward.

Podle americké vlády a nevládní organizace GRN však *BP* nereagovala dostatečně. Vážnost situace zpočátku zlehčovala a podceňovala ji z důvodu ochrany své dobré image. Interpretace vlády i NGO se shodují v tom, že *BP* nebyla připravena na nehodu takového rozsahu, její reakce nebyla adekvátní, dostatečná a mnoho jednání postrádalo smysluplnost. Rovněž pokusy o uzavření vrtu a metody, které společnost používala k čištění, se nejevily vhodně a profesionálně. Místo využívání dobrovolníků *BP* najímala vlastní, nezkušený personál, často s jazykovou bariérou. Obviňování ostatních společností ze zavinění havárie navíc působila jako snaha *BP* vyhnout se odpovědnosti.

Pokud se zaměříme na prevenci nehody. *BP* nepotvrdila, že by z její strany došlo k jakémukoli pochybení i přesto, že se v minulosti vyskytly problémy s konkrétním vrtem a zařízením. Společnost měla v pořádku dokumentaci, věnovala dostatečnou pozornost všem bezpečnostním opatřením a rozpočtové škrty neměly na bezpečí v žádném případě vliv. Z interpretací dalších aktérů však vyplývá, že *BP* nereagovala na varovné signály, které byly předzvěstí nehody. Její dokumentace potřebná k udělení licence k těžbě také nebyla v pořádku. Neobsahovala havarijní plány, scénáře v případě nehody a úniku velkého množství ropy. Havarijní plán, který společnost uvedla, nebyl určen pro

konkrétní prostředí Mexického zálivu, a proto reakce na nehodu v dokumentaci uvedená neodpovídala efektivnímu zásahu společnosti.

Dalším pochybení společnosti *BP* dle vlády a NGO byly rozpočtové škrty a snižování nákladů, které měly vliv na urychlená rozhodnutí. Cílem takového jednání bylo ušetřit čas a peníze a ne dbát především na bezpečnost operací, jak *BP* sama deklaruje. Podobné jednání navíc můžeme u společnosti najít i v minulosti a to v případech nehod v Texasu a na Aljašce, kde havárie zapříčinil špatný stav technického zařízení v důsledku nedostatečné prevence a snižování nákladů. Vyšetřování společnosti *BP* navíc prokázalo, že důvodem nehody plošiny *Deepwater Horizon* byla série lidských a technických pochybení, velké množství takových nedostatků však není v souladu se strategií společnosti, kterou sama označuje jako *Safety First*. Z interpretace vlády a nevládní organizace vyplývá, že *BP* podcenila prevenci nehody, nevěnovala dostatečnou pozornost bezpečnostním opatřením a nereagovala na podněty zaměstnanců ani na varovné signály a problémy, které se před nehodou objevovaly.

I ve třetí oblasti, otázce transparentnosti si interpretace *BP* a dalších aktérů protiřečí. Dle tvrzení *BP* byla společnost zcela otevřená a transparentní, informovala o skutečném vývoji situace, faktickém množství unikající ropy, součástí každé zprávy bylo rovněž množství prostředků, které na obnovu zálivu doposud vynaložila. Dle tvrzení ředitele poskytovala *BP* veřejnosti dostatečné informace k tomu, aby mohla vyvodit pro ni podstatné závěry. Společnost také rychle ustanovila vyšetřovací tým, který měl příčiny nehody rychle všem zúčastněným stranám objasnit.

Z pohledu vlády a NGO však společnost dlouho nereagovala na výzvy ohledně zveřejnění videa poškozeného vrtu a její odhady množství úniku ropy byly kritizovány jako velmi podceněné. Vlastní vyšetřování *BP*, které mělo za cíl zjistit příčiny nehody, bylo napadáno z toho důvodu, že se snažila minimalizovat svůj podíl viny v havárii a ze tří zapojených firem (*BP*, *Halliburton*, *Transocean*), vyšla v závěru vyšetřování nejlépe. Tvrzení vlády a NGO dále

znevažuje pravdivost informací o množství uniklé ropy a jejím skutečném dopadu na ekosystém Mexického zálivu. *BP* se dle těchto aktérů snažila omezit přístup do oblasti a znemožňovala nezávislým pozorovatelům a médiím provést nestranné vyšetřování.

Zaměříme-li se na definiční znaky ideálního typu společensky odpovědné firmy, ze kterých tato práce vychází, zjistíme, že z pohledu *BP* společnost ideální typ naplňuje. Pouze v jednom případě (společensky odpovědná firma dbá na bezpečí svých pracovníků, kteří pracují s rizikovými materiály, látkami či v rizikovém prostředí) nelze její chování z pohledu samotné *BP* označit jako odpovědný přístup. Z pohledu dalších dvou aktérů, americké vlády a nevládní organizace, však definiční znaky ideálního typu společnost *BP* nespĺňuje a to ani v jednom případě.

V rámci zvoleného modelu nelze jasně dokázat, zda společnost *BP* jednala v průběhu havárie v Mexickém zálivu odpovědně. Z interpretací vlády a nevládní organizace, které se shodují a jsou vůči interpretaci *BP* v opozici, však vyplývá, že o její odpovědnosti lze pochybovat. *CSR* se v daném případě z pohledu těchto aktérů jeví spíše jako nástroj *PR*, než opravdové řízení se vyššími etickými hodnotami a standardy.

Vzhledem k cíli této práce a množství výpovědí, ze kterých vyplývá, že se chování firmy neslučovalo s ideálním typem společensky odpovědné korporace v oblasti životního prostředí, lze tvrdit, že společnost *BP* nejednala v případě havárie v Mexickém zálivu v souladu se svými závazky a nebyla tedy odpovědná.

Seznam použité literatury a pramenů

Knihy a články:

ARAS, G., CROWTHER, D. *Corporate Social Responsibility*. London. Ventus Publishing ApS. 2008, s. 141.

BOULOUTA, I., PITELIS, C. Who needs CSR? The Impact of corporate social responsibility on national competitiveness. *Journal of Business Ethics*. 2014, roč. 119, s. 349–364.

CARROLL, A. "A History of Corporate Social Responsibility: Concepts and Practices." In: CRANE, A., McWILLIAMS, A., MATTEN, D., MOON, J., SIEGEL, S., *The Oxford Handbook of Corporate Social Responsibility*. Oxford. Oxford University Press. 2008, s. 19–46.

CARROLL, A. Corporate social responsibility: Evolution of a definitional Construct. *Business And Society*. 1999, roč. 38, s. 268–295.

CARROLL, A. The Four Faces of Corporate Citizenship. *Business and Society Review*. 1998, roč. 100, s. 1–7.

DOANE, D. The Myth of CSR: The Problem with Assuming That Companies Can Do Well While Also Doing Good is That Markets Don't Really Work That Way. *Stanford Social Innovation Review*. 2005, Autumn, s. 23–29.

FINNEMORE, M., SIKKINK, K. International Norm Dynamics and Political Change. *International Organization*. 1998, roč. 52, s. 887–917.

FISK, P. *People, Profit, Planet*. Pennsylvania. Kogan Page. 2010, s. 256.

FRIEDMAN, M. The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits. *The New York Times Magazine*. 1970, September 13, s. 6.

GARRIGA, E., MELÉ, D. Corporate Social Responsibility Theories: Mapping the Territory. *Journal of Business Ethics*. 2004, roč. 53, s. 51–71.

- HELD, D., MCGREW, A. The End of the Old Order? *Review of International Studies*. 1998, roč. 24, s. 219–245.
- KAPLAN, R., LEVY, D. CSR and Theories of Global Governance: Strategic Contestation in Global Issue Arena. In: CRANE, A., McWILLIAMS, A., MATTEN, D., MOON, J., SIEGEL, S., *The Oxford Handbook of Corporate Social Responsibility*. Oxford. Oxford University Press, 2008, s. 433–451.
- PASZKIEWICZ K. A. Public relations v politice. In: JABLOŃSKI, A. W. a kol., *Politický marketing: Úvod do teorie a praxe*. Brno. Barrister & Principal. 2006, s. 103–122.
- PAVLÍK, M., BĚLČÍK, M. a kol. *Společenská odpovědnost organizace: CSR v praxi a jak s ním dál*. Praha. Grada Publishing. 2010, s. 169.
- PETŘÍKOVÁ, R. a kol. *Společenská odpovědnost organizací*. Ostrava. DTO CZ, s. r. o. 2008, s. 184.
- PIKNEROVÁ, L., NAXERA, V. a kol. *Globální vládnutí: Vybrané problémy*. Plzeň. Aleš Čeněk. 2011, s. 320.
- PRSKAVCOVÁ, M. a kol. *Společenská odpovědnost firem: lidský kapitál, rovné příležitosti a environmentální management s využitím zahraničních zkušeností*. Liberec. Technická univerzita v Liberci. 2008, s. 162.
- REICH, R., B., *Supercapitalism: The transformation of Business Democracy and Everyday Life*. New York, Alfred A. Knopf. 2007, s. 332.
- REICH, R., B., The Case Against Corporate Social Responsibility. *Goldman School of Public Policy*. Working Paper. 2008, s. 63. Dostupné na: <http://gspp.berkeley.edu/assets/uploads/research/pdf/ssrn-id1213129.pdf>, 17. 3. 2014.
- RISSE, T. Transnational Actors and World Politics. In: CARLSNAES, W., RISSE, T., SIMMONS, B., A., *Handbook of International Relations*. London. SAGE Publications. 2002, s. 426–453.

RUGGIE, J. G. Taking Embedded Liberalism Global: The Corporate Connection. *Institute for International Law and Justice, New York University School of Law*, 2003, s. 36. Dostupné na: <http://iilj.org/courses/documents/HC2003.Ruggie.pdf>., 17. 3. 2014.

STIGLITZ, J., E. Regulating Multinational Corporations: Towards Principles of Cross-Border Legal Frameworks in a Globalized World Balancing Rights with Responsibilities. *American University International Law Review*. 2007, roč. 23, s. 451–558.

STRANGE, S. *The Retreat of the State: The diffusion of power in the World Economy*. Cambridge. Cambridge University Press. 1996, s. 218.

WEBER, M. *Metodologie, sociologie a politika*. Praha. OIKOYMENH. 1998, s. 353.

Prameny:

BP Investigation Report. *Deepwater Horizon Accident Investigation Report*. 2010, s. 192.

BP Sustainability Review. 2009, s. 37. Dostupné na: http://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/sustainability/group-reports/bp_sustainability_review_2009.pdf., 22. 3. 2014.

European Commission. *Green Paper: Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility*. 2001, s. 32.

Oil Spill Commission. *National Commission on the BP Deepwater Horizon Oil Spill and Offshore Drilling. Deep Water: The Gulf Oil Disaster and the Future of Offshore Drilling*. Report to President. 2011, s. 381.

US Chemical Safety and Hazard Investigation Board. *Investigation Report. Refinery Explosion and Fire. BP Texas City*. 2007, s. 341.

WBCSD. *Corporate Social Responsibility: Meeting Changing Expectations*. 1999, s. 30.

Internetové zdroje:

BBC (2006): Alaska hit by massive oil spill. Dostupné na:

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/4795866.stm>., 10. 4. 2014.

BBC (2010): Barack Obama: No more cosyng up to oil industry. Dostupné na:

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8683714.stm>., 5. 4. 2014.

BBC (2010): BP says more oil than estimated is gushing into Gulf. Dostupné na:

<http://www.bbc.co.uk/news/10133413>., 5. 4. 2014.

BBC (2010): Congress tells Hayward BP ignored oil well dangers. Dostupné na:

<http://www.bbc.co.uk/news/10337146>., 3. 4. 2014.

BBC (2010): Experts double estimates of BP oil spill size. Dostupné na:

<http://www.bbc.co.uk/news/10290238>., 4. 4. 2014.

BBC (2010): Gulf Spill: BP refers oil spill probe details. Dostupné na:

<http://www.bbc.co.uk/news/10156009>., 25. 3. 2014.

BBC (2010): Many failures caused BP spill. Dostupné na:

<http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-1123269>., 4. 4. 2014.

BBC (2010): Oil Spill: Barack Obama criticizes BP boss Tony Hayward.

Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/10262385>., 5. 4. 2014.

BBC (2010): Pressure Mount on British oil giant BP to tackle slick. Dostupné na:

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8655683.stm>., 4. 4. 2014.

BBC (2010): Timeline: BP Oil Spill. Dostupné na:

<http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-10656239>., 19. 3. 2014.

BBC (2010): Tony Hayward says BP was not prepared for the Gulf spill.

Dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/news/business-11709027>., 4. 4. 2014.

BBC (2010): Top Kill BP operation to halt US oil leak fails. Dostupné na:

<http://www.bbc.co.uk/news/10191622>., 3. 4. 2014.

BBC (2010): US oil industry watchdog to be broken up. Dostupné na:

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8674073.stm>., 4. 4. 2014.

BP (2010): BP briefs US Government on Initial Perspectives of Deepwater Horizon Investigation Focus is on Seven Control Mechanism. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-briefs-us-government-on-initial-perspectives-of-deepwater-horizon-investigation-focus-is-on-seven-control-mechanisms.html>, 1. 4. 2014.

BP (2010): BP confirms successful completion of well kill operations in Gulf of Mexico. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-confirms-successful-completion-of-well-kill-operations-in-gulf-of-mexico.html>, 30. 3. 2014.

BP (2010): BP Forges ahead with Gulf of Mexico oil spill response. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-forges-ahead-with-gulf-of-mexico-oil-spill-response.html>, 1. 4. 2014.

BP (2010): BP Gulf of Mexico spill response accelerating. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-gulf-of-mexico-spill-response-accelerating.html>, 1. 4. 2014.

BP (2010): BP Initiates Response to Gulf Mexico Oil Spill., Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-initiates-response-to-gulf-of-mexico-oil-spill.html>, 1. 4. 2010.

BP (2010): BP Launches Live Web Cam of Riser Flow. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/bp-launches-live-webcam-of-riser-flow.html>, 30. 3. 2014.

BP (2010): BP reiterates oil spill response transparency. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/BP-reiterates-oil-spill-response-transparency.html> 31. 3. 2014.

BP (2010): BP steps up shoreline protection plan on US Gulf Coast. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/BP-steps-up-shoreline-protection-plans-on-US-gulf-coast.html>, 31. 3. 2014.

BP (2010): Update on Gulf of Mexico oil spill response. Dostupné na:
<http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/update-on-gulf-of-mexico-oil-spill-response-7-may.html>., 31. 3. 2014.

BP (2010): Update on Gulf of Mexico oil spill response. Dostupné na:
<http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/update-on-gulf-of-mexico-oil-spill-response-13-may.html>., 30. 3. 2014.

BP (2010): Work begins to drill relief well to stop oil spill. Dostupné na:
<http://www.bp.com/en/global/corporate/press/press-releases/work-begins-to-drill-relief-well-to-stop-oil-spill.html>., 31. 3. 2014.

BP (2014) Health and personal safety. Dostupné na:
<http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/safety/health-and-personal-safety.html>., 10. 3. 2014.

BP (2014): Containing the leak. Dostupné na:
<http://www.bp.com/en/global/corporate/gulf-of-mexico-restoration/deepwater-horizon-accident-and-response/containing-the-leak.html>., 1. 4. 2014.

BP (2014): Corporate governance and group risk. Dostupné na:
<http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/bp-and-sustainability/how-we-operate/corporate-governance-and-group-risk.html>., 10. 3. 2014.

BP (2014): Deepwater Horizon accident and response. Dostupné na:
<http://www.bp.com/en/global/corporate/gulf-of-mexico-restoration/deepwater-horizon-accident-and-response.html>., 1. 4. 2014.

BP (2014): Ethics and compliance. Dostupné na:
<http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/our-people-and-values/ethics-and-compliance.html>., 10. 3. 2014.

BP (2014): History of BP. Dostupné na:
<http://www.bp.com/en/global/corporate/about-bp/our-history/history-of-bp.html>.
10. 3. 2014.

BP (2014): Implementing the Bly report recommendations. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/safety/process-safety-preventing-incidents-at-our-operations/implementing-the-bly-report-recommendations.html>., 10. 3. 2014.

BP (2014): Managing our environmental and social impacts. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/bp-and-sustainability/how-we-operate/managing-our-environmental-and-social-impacts.html>., 10. 3. 2014.

BP (2014): Our business model. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/about-bp/company-information/our-business-model.html>., 10. 3. 2014.

BP (2014): Our strategy and sustainability. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/bp-and-sustainability/our-strategy-and-sustainability.html>., 10. 3. 2014.

BP (2014): Our Values. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/about-bp/company-information/our-values.html>., 10. 3. 2014.

BP (2014): Process safety preventing incidents at our operations. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/safety/process-safety-preventing-incidents-at-our-operations.html>., 10. 3. 2014.

BP (2014): Reporting standards. Dostupné na: <http://www.bp.com/en/global/corporate/sustainability/about-our-reporting/reporting-standards.html>., 10. 3. 2014.

CNN (2010): Rig Survivors: BP ordered shortcut on day of blast. Dostupné na: <http://edition.cnn.com/2010/US/06/08/oil.rig.warning.signs/index.html>., 7. 4. 2014.

CSR Europe (2014): About us. Dostupné na: <http://www.csreurope.org/about-us>., 25. 2. 2014.

CSR Europe (2014): History. Dostupné na: <http://www.csreurope.org/history>., 5. 3. 2014.

CSR Europe (2014): Our Mission. Dostupné na: <http://www.csreurope.org/our-mission>., 5. 3. 2014.

Fox News (2006): House Investigation of BP Oil Spills Finds Cost-Cutting at Fault. Dostupné na: <http://www.foxnews.com/story/2007/05/16/house-investigation-bp-oil-spills-finds-cost-cutting-at-fault/>., 10. 4. 2014.

Global Compact (2013): About the Global Compact. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/index.html>., 7. 3. 2013.

Global Compact (2014): Environment. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/environment.html>., 2. 3. 2014.

Global Compact (2014): Principle 7. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/principle7.html>., 2. 3. 2014.

Global Compact (2014): Principle 8. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/principle8.html>., 2. 3. 2014.

Global Compact (2014): Principle 9. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/principle9.html>., 2. 3. 2014.

Global Compact (2014): Ten Principles. Dostupné na: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html>., 2. 3. 2014.

GRI (2014): What is GRI. Dostupné na: <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/what-is-gri/Pages/default.aspx>., 7. 3. 2014.

GRI (2014): GRI celebrates new era for non-financial information disclosure in

the EU. Dostupné na: <https://www.globalreporting.org/information/news-and-press-center/Pages/GRI-celebrates-new-era-for-non-financial-information-disclosure-in-the-EU.aspx>., 15. 4. 2014.

GRN (2010): BP oil drilling disaster spill 5 times worse than first thought. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201004291226/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/bp-oil-drilling-disaster-spill-5-times-worse-than-first-thought>., 30. 3. 2014.

GRN (2010): BP wants to wash away the evidence. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201007221435/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/bp-wants-to-wash-away-the-evidence>., 2. 4. 2014.

GRN (2010): BP's self investigation admits huge mistakes. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201009081492/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/bps-self-investigation-admits-huge-mistakes>., 30. 3. 2014.

GRN (2010): Documents show BP had no plan. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201005011239/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/bp-oil-drilling-disaster-documents-show-bp-had-no-plan>., 8. 4. 2014.

GRN (2010): Federal statistics show BP is not worst offender among oil companies. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201008041465/media/press-releases/federal-statistics-show-bp-is-not-worst-offender-among-oil-companies>., 7. 4. 2014.

GRN (2010): Fishermen and Conservationists Sue US Department of Interior For Illegal Waivers of Blowout and Spill Response Planning in BP Oil Drilling Disaster. Dostupné na: <http://healthygulf.org/201005181296/media/press-releases/bp-oil-disaster-lawsuit-filed-against-mms>., 4. 4. 2014.

GRN (2010): GRN concerned with BP controlled sampling restrictions of independent monitoring. Dostupné na: <http://healthygulf.org/201005121269/media/press-releases/gulf-restoration-network-concerned-with-bp-controlled-sampling-restrictions-of-independent-monitoring>., 30. 3. 2014.

GRN (2010): Gulf Oil Catastrophe – GRN’s view from Above. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201004261215/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/gulf-oil-catastrophe-grns-view-from-above.>, 1. 4. 2014.

GRN (2010): Louisiana Groups Urge President Obama to Federalize Response to Drilling Disaster. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201005271324/media/press-releases/louisiana-groups-urge-president-obama-to-federalize-response-to-drilling-disaster.>, 1. 4. 2014.

GRN (2010): Protect Gulf Wildlife, not BP. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201007151414/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/protect-gulf-wildlife-not-bp.>, 1. 4. 2014.

GRN (2010): Testifying before Congress. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201007231439/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/testifying-before-congress.>, 8. 4. 2014.

GRN (2010): Video CBS reporters threatened with arrest. Dostupné na: <https://healthygulf.org/201005191299/blog/bps-oil-drilling-disaster-in-the-gulf-of-mexico/video-cbs-reporters-threatened-with-arrest.>, 8. 4. 2014.

GRN (2014): Who we are. Dostupné na: <http://healthygulf.org/who-we-are/about-us/about-us.>, 20. 3. 2014.

Guardian (2010): BP Boss admits job on the line over Gulf oil spill. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/business/2010/may/13/bp-boss-admits-mistakes-gulf-oil-spill.>, 1. 4. 2014.

Guardian (2010): Five months after BP oil disaster, US government declares well ‘dead’. Dostupné na: <http://www.theguardian.com/environment/2010/sep/20/us-oil-spill-fixed.>, 18. 3. 2014.

ISO (2010): ISO 26 000: 2010 (Guidance on Social Responsibility). Dostupné na: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en.>, 7. 3. 2014.

NBC (2010): Fire booms neglected in oil cleanup. Dostupné na:
http://www.nbcnews.com/id/36912754/ns/us_news-environment/#hybrid_video.,
25. 3. 2010.

NY Times (2010): BP is criticized over Oil Spill, but US missed Chances to Act.
Dostupné na:
<http://www.nytimes.com/2010/05/01/us/01gulf.html?page-wanted=all>., 5. 4. 2014.

NY Times (2010): BP, Other Oil Companies Opposed Effort to Stiffen
Environmental, Safety Rules for Offshore Drilling. Dostupné na:
<http://www.nytimes.com/gwire/2010/04/27/27greenwire-bp-other-oil-companies-opposed-effort-to-stiff-38887.html>., 4. 4. 2014.

NY Times (2010): Documents Show Early Worries About Safety Rig. Dostupné
na: http://www.nytimes.com/2010/05/30/us/30rig.html?page-wanted=2&_r=0., 4.
4. 2014.

NY Times (2010): Oil Leaks Could Takes Months to Stop. Dostupné na:
<http://www.nytimes.com/2010/04/26/us/26rig.html?action=click>., 18. 3. 2014.

NY Times (2010): Search Continues After Oil Rig Blast. Dostupné na
http://www.nytimes.com/2010/04/22/us/22rig.html?_r=0., 18. 3. 2014.

NY Times (2010): Size of Spill underestimated scientist say. Dostupné na:
http://www.nytimes.com/2010/05/14/us/14oil.html?_r=0., 7. 4. 2014.

OECD (2013): Směrnice OECD pro nadnárodní podniky. Dostupné na:
<http://mneguidelines.oecd.org/text/MNEGuidelines%20C4%20Ce%20C5%20A1tina.pdf>.,
5. 3. 2014.

Politico (2010): Ed Markey swipes at internal BP report. Dostupné na:
<http://www.politico.com/news/stories/0910/41892.html>., 5. 4. 2014.

Restore the Gulf (2010): EPA: BP must use less toxic dispersant. Dostupné na:
<http://www.restorethegulf.gov/release/2010/05/20/epa-bp-must-use-less-toxic-dispersant>., 4. 4. 2014.

Restore the Gulf (2010): MMS inspection Report on Deepwater rights in Gulf of

Mexico. Dostupné na: <http://www.restorethegulf.gov/release/2010/05/12/mms-inspection-report-deepwater-rigs-gulf-mexico.>, 5. 4. 2014.

Sky News (2010): BP Chief: Oil Spill Impact very Modest. Dostupné na: <http://news.sky.com/story/780332/bp-chief-oil-spill-impact-very-modest.>, 1. 4. 2014.

UN (1999): Secretary General proposes Global Compact on Human Rights, Labour, Environment, In Address to World Economic Forum in Davos. Dostupné na: <http://www.un.org/News/Press/docs/1999/19990201.sgsm6881.html.>, 25. 2. 2014.

UNDP (1997): Good governance and sustainable development. Dostupné na: <http://mirror.undp.org/magnet/policy/chapter1.htm.>, 10. 3. 2014.

USA Today (2006): Congressmen slam BP executives at Alaskan oil hearing. Dostupné na: http://usatoday30.usatoday.com/money/industries/energy/2006-09-07-bp-hearing_x.htm., 10. 4. 2014.

White House (2010): Press Briefing BP oil spill Gulf Coast. Dostupné na: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/press-briefing-bp-oil-spill-gulf-coast.>, 4. 4. 2014.

Resumé

The issue of this diploma thesis is corporate social responsibility (CSR) of the oil company BP (former name British Petroleum). The thesis is divided into three parts. In the introductory part is presented the concept of social responsibility, its development, definitions, benefits and criticism. The following section deals with social responsibility as the norm and practical forms of CSR. The third part is a case study of corporate social responsibility of BP during the disaster in the Gulf of Mexico.

CSR is a dynamically evolving norm by which actors regulate their activity, accept voluntary commitment to ethical responsible conduct, which has a positive impact not only on the company but also society. States and international organizations currently pay great attention to CSR and it is becoming a binding standard. CSR also has its critics, which argue that companies use CSR only as a marketing tool for improving their name but don't follow through with their commitments.

A responsible attitude to business is considered essential by BP. The company is involved in many initiatives which promote CSR and declares its good corporate citizenship, and responsible approach as an employer and distributor. The aim of this diploma thesis is to discover whether the behaviour of BP during the Gulf of Mexico disaster was consistent with principles of CSR, which the company promotes. Due to the nature of the disaster however this thesis deals only with corporate social responsibility in the environmental area.

The thesis compares the behaviour of BP, which resulted from the interpretation of the three selected actors – BP, U.S. government, and non-governmental organization, with the ideal type of responsible company. This ideal type of responsible company was created based on the Max Weber methodology. These guidelines are based on principles of the UN Global Compact platform, of which

BP is a member and is obliged to respect its ten principles on human rights, labour, environment and corruption.

In conclusion, this thesis demonstrates the interpretations of the three actors are very different. From the BP perspective, the company fulfilled the ideal type of responsible corporation. From the perspectives of the government and NGO, the company doesn't. The intention of this thesis and prevailing number of statements, indicate that BP's behaviour was incompatible with the ideal type of responsible corporation in the environmental area. It follows that it is possible to suggest that BP didn't act appropriately during the Gulf of Mexico disaster as they didn't honour their commitments.